

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Həkimlərin sosial şəbəkə "xəstəliyi" - tənqidlərə reaksiya
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 30 sentyabr 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 175 (8785) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Xəzəri hansı qonşumuz qurudur? - Əliyevin o xəbərdarlığı

Prezidentin çıxışının ardınca Rusiyadan reaksiya gecikmədi - mütəxəssislər deyir ki...

yazısı səh.6-da

Bakıdan İrəvana möhlət - şok tarix açıqlandı

yazısı səh.8-də

Azərbaycanın qoşulması gözlənilən saziş təhlükədə

yazısı səh.9-da

Ukrayna müharibəsində kritik həftə - oktyabrın 7-dək...

yazısı səh.14-də

Ermənistan onların yerini Bakıya deyə bilər - 4 min itkinimiz

yazısı səh.5-də

Minaaxtaranlara "veteran" statusu verilə bilərmi? - təklif

yazısı səh.10-da

Pezeşkiandan ölkəni silkələyən mövqe - reaksiya

yazısı səh.11-də

Türkiyə Rusiya neftindən imtina edir? - gözlənti

yazısı səh.12-də

Abbasov, yoxsa Prosineçki: milli üçün dilemma

yazısı səh.15-də

Qonşu ölkədə azərbaycanlılar çıxdas edilir

yazısı səh.11-də

Avtobus və metrodə gedişhaqqı artdı

yazısı səh.2-də

PAŞINYANIN BAKIDAN İKİ QƏRİBƏ GÖZLƏNTİSİ - BİRİ ZƏNGƏZUR...

Erməni baş nazir BMT tribunasında Naxçıvana maneəsiz keçidin adı və "həbs olunanların problemini" qaldırmaqla bizdən nə umur? - rəylər

yazısı səh.4-də

Adnan Əhmədzadə işi Avropanı silkələyir - "Oilmar" qalmaqalı

Həbsdə olan iş adamının benefisiarı olduğu şirkətdə ciddi dəyişikliklər başlayıb, səhmlər geri alınır - yeni gəlişmə

yazısı səh.3-də

Fərid Şəfiyev

Analitik: "Azərbaycana qarşı dezinformasiya yayılır"

yazısı səh.9-da

Əziz Ələkbərlili

Deputat: "Qayıdış üçün Paşinyana müraciət etmişik, lakin..."

yazısı səh.7-də

Natiq Cəfərli: "Zəngəzur dəhlizində texniki şərtlər belə olacaq"

yazısı səh.6-da

Prezident sərəncam imzaladı

Rafiq Musa oğlu Məmmədşənov 2-ci dərəcəli “Əmək” ordeni ilə təltif edilib. Musavat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı sərəncam imzalayıb. O, Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında uzunmüddətli səmərəli fəaliyyətinə görə mükafatlandırılıb.

Azərbaycanlıların kəndləri su altında qaldı

Gürcüstanın Laqodexi bölgəsinin Qabal qəsəbəsində azərbaycanlıların sıx yaşadığı kəndlərə güclü sel gəlib. Həyətlər, evlər və avtomobillər su altında qalıb. Laqodexi meriyasından bildirilib ki, fəlakət zonasına aidiyyəti bələdiyyə rəhbərləri baş çəkiblər. Zərərin aradan qaldırılması istiqamətində işlərə başlanılıb. Əraziyə xilasedicilər və ağır texnika cəlb olunub. Hazırda intensiv bərpa tədbirləri davam etdirilir.

Modern.az-a açıqlamasında Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlı fəal Elvin Tağıyev bildirib ki, yol infrastrukturuna, yaşayış evlərinə ciddi ziyan dəyib.

“İnsanlar həm maddi, həm mənəvi ziyan görüb. Bəzi insanların evləri qəzalı vəziyyətə düşüb. Bəzi evlərin içi, həyəti daş, palçıq, çirkəbli sularla doldu. Daşqın zamanı insanların bəziləri azuqələrini, ev əşyalarını götürdü ki, ərazini tərk etsinlər. Kənd təsərrüfatına, həyət-bacadakı toyuq-cücəyə, ev quşlarına zərər yetirdi, bəzilərinin ölümünə səbəb oldu. Bununla yanaşı, maşınlarla ziyan dəydi. Bəzi maşınlar sel suyunun təzyiqindən kanala düşmüşdü. Həyətyanı ərazilərdə su maşınların içərisinə dolmuşdu. Su darvazaları qırdı, əydi, yerindən çıxardı”, - o qeyd edib.

Soydaşımızın məlumatına görə, insan itkisi olmayıb: “Bu günə kimi elə bir məlumatımız yoxdur. Sadəcə, aldığım məlumata görə, bir nəfər sudan çıxarılan zaman ayağı qırılıb”.

O bildirib ki, dövlət və yerli idarəetmə orqanları tərəfindən hələlik dəyən ziyanla bağlı statistik hesablama aparılmayıb.

“Ümumilikdə deyərdim ki, Qabal qəsəbəsi Laqodexi rayonunda azərbaycanlıların sıx yaşadığı ərazidir. Orada 4 böyük kənd var. Ümumilikdə qəsəbədə 20 minə yaxın əhali yaşayır. Sel 4 kənddən 3-də ciddi fəsadlar yaratmışdı. Sadəcə, bir kənd çay axınının başqa istiqamətində yerləşdiyi üçün hər hansı ciddi fəsadlarla üzləşməyib. Daşqın zamanı insanlar arasında təbii ki, qorxu vardı. İnsanlara müvəqqəti olaraq, təhlükəli ərazidən ayrılması üçün çağırış oldu. Hazırda bu günə nəzərən desək, əvvəlki kimi qorxu olduğunu düşünmürəm. Yəni də bu, təbii ki, insanlara mənəvi zərər idi. Qorxu olmasa da, insanlar düşünür ki, oxşar halın qarşısının alınması üçün dövlət tərəfindən çay ətrafında lazımi bənd düzəldilməyə, təbii, belə hal gələcəkdə yenə də baş verə bilər. Dövlət və yerli idarəetmə orqanları hadisə zamanı insanlara ilk yardım etməyə çalışdı. Yeni yerli icra orqanı tərəfindən xilasedici əməkdaşlar hadisə yerinə cəlb edilmişdi. Çətin vəziyyətdə olanların evlərdən çıxarılması işləri görüldü. Və yol infrastrukturundakı, dağılan körpülərlə bağlı vəziyyətə nəzarət olunurdu. Bu istiqamətdə daha hansı işlərin görülməliyi ilə bağlı dövlət tərəfindən rəsmi məlumat yoxdur”.

Millimiz MDB Oyunlarını 9 medalla başa vurdu

Azərbaycanın stolüstü tennis milliisi III MDB Oyunlarında növbəti medallarını qazanıb. Adil Əhmədov və Məziyyə Nurmətova fərdi yarışların finalında müvafiq olaraq, Yevgeni Vasikov və Zlata Terekova (hər ikisi Rusiya) ilə qarşılaşıblar.

Rəqiblərinə hər üç setdə uduzan idmançılarımız gümüş mükafata yiyələniblər.

Bununla da stolüstü tennis yarışları başa çatıb. Azərbaycan milliisi Oyunları 6-sı gümüş, 3-ü bürünc olmaqla ümumilikdə 9 medalla bitiriblər.

Qeyd edək ki, 13 ölkədən ümumilikdə 1624 idmançının iştirak etdiyi III MDB Oyunlarına oktyabrın 8-də yekun vurulacaq.

Avtobus və metroda gedişhaqqı artdı

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyinin Kollegiyası avtobus marşrutları və metroda səmərələşdirilməyə yeni tariflər müəyyən edib. Musavat.com bu barədə nazirliyə istinadən xəbər verir.

Qurum bəyan edib ki, ictimai nəqliyyatda daha keyfiyyətli xidmətin göstərilməsinə zərurət yarandığı bir dövrdə səmərələşdirilmə xidmətinin davamlılığını təmin etmək və dövlət proqramında qarşıya qoyulan hədəflərə nail olmaq məqsədilə tariflərin tənzimlənməsi ilə bağlı müvafiq qərar qəbul edildi və yeni tariflər təsdiqlənib:

Bu gün Bakıda yağış yağacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında sentyabrın 30-da hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin axşam bəzi yerlərdə yağış yağacağı gözlənilir. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, mülayim şimal-qərb küləyi axşam aralıq güclənəcək.

Havanın temperaturu gecə 15-17, gündüz 18-22 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 758 mm cive sütunundan 762 mm cive sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət 70-80% təşkil edəcək. Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi, lakin gündüz bezi şerq rayonlarında, axşamdan isə əksər rayonlarda aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrı-ayrı yerlərdə yağışın leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Mülayim şerq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 12-16, gündüz 18-23, dağlarda gecə 3-8, gündüz 9-14 dərəcə isti olacaq.

lərərası avtobus marşrutlarında gediş haqları yalnız nağdsız ödəniş alətləri vasitəsilə həyata keçirilən, habələ elektriklə və ya sıxılmış təbii qazla (CNG) işləyən avtobuslara şamil ediləcək.

Eyni zamanda tarif dəyişikliyi Bakı-Sumqayıt, Bakı-Abşeron, Sumqayıt-Abşeron arasında və digər şəhər və rayonlarda fəaliyyət göstərən müntəzəm avtobus marşrutlarında da tətbiq olunacaq. Bu dəyişiklik gediş haqları yalnız nağdsız ödəniş aləti vasitəsilə həyata keçirilən, elektrik, CNG və ya 1 yanvar 2025-ci ildən sonra istehsal edilən dizəl yanacağı ilə işləyən avtobuslara şamil ediləcək.

İrandan narkotik keçirmək istədilər, yaxalandılar

Irandan Azərbaycana 8 kq-dan artıq narkotik vasitə keçirilməsinin qarşısı alınıb. Bu barədə Musavat.com-a Dövlət Sərhəd Xidmətindən məlumat verilib. Qeyd olunub ki, Sərhəd Qoşunlarının “Lənkəran” sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində avtomobillə sərhəd xəttinə doğru hərəkət edən 2 (iki) naməlum şəxs sərhəd naryadı tərəfindən müşahidə olunub. Sərhəd zastavası dərhal “Silaha” komandası ilə qaldırılıb, xidməti ərazi qapadılıb.

Keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində “90-BJ-616” dövlət qeydiyyat nişanlı avtomobillə həmin istiqamətə hərəkət edən Xaçmaz rayon sakinləri - 1987-ci il təvəllüdlü Mövsümov Elşad Ramin oğlu və 1997-ci il təvəllüdlü Rəhimov Murad Mehman oğlu şübhəli şəxs qismində saxlanılıb.

İlkin dindirmə zamanı saxlanılan şəxslər əraziyə ümumi çəkisi 8 kiloqram 800 qram narkotik vasitəni götürmək məqsədilə geldiklərini etiraf ediblər.

Neftçalada motosikletin sürücüsü ölüb

Neftçalada motosiklet daş lövhəyə çırpılıb, sürücü ölüb. APA xəbər verir ki, hadisə rayonun Aşağı Surra kəndində baş verib. Belə ki, 1979-cu il təvəllüdlü Ərziman Fərəcov “Planet 5” markalı dövlət qeydiyyat nişanı olmayan motosikletlə hərəkətdə olarkən idarəetməni itirib. O, yolun kənarında olan daş lövhəyə çırpılıb və aldığı xəsarətlərdən hadisə yerində ölüb. Faktla bağlı cinayət işi başlanılıb.

Problemlı kreditlərin məbləği artıb

Bu il sentyabrın 1-nə Azərbaycanda vaxtı keçmiş kreditlərin məbləği 530,9 milyon manat təşkil edib.

“Report” Azərbaycan Mərkəzi Bankına (AMB) istinadən xəbər verir ki, bu, avqustun 1-i ilə müqayisədə 0,3% çoxdur.

Ölkədə problemlı kreditlərin məbləği ilin əvvəlinə nisbətən 18,2%, son 1 ildə isə 12,2% artıb.

Avqustun sonuna vaxtı keçmiş kreditlərin ümumi kredit portfelində xüsusi çəkisi 1,7% təşkil edib. Bu nisbət iyulun sonuna da 1,7%, ötən il dekabrın sonuna 1,5%, ötən il avqustun sonuna isə 1,7% olub.

Azərbaycan taxıl tədarükünü artırıb

Bu il sentyabrın 1-dən 25-dək Qazaxıstanda yeni taxıl məhsulunun daşınması həcmi ötən ilin müvafiq dövrünə (878 min ton) nisbətən 14% artaraq 1 milyon ton təşkil edib.

Modern.az Qazaxıstan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin məlumatına istinadla xəbər verir ki, ümumi həcmdən daxili ehtiyaclar üçün 258 min ton taxıl daşınıb (2024-cü ildə bu göstərici 155 min ton olub), məhsulun 777 min tonu isə ixrac olunub (ötən il 723 min ton).

Qonşu ölkələrə taxıl ixracında müsbət tendensiya müşahidə olunur: Özbəkistana 31%, Tacikistana 15%, Qırğızıstana 42%, Azərbaycana isə 2 dəfə (12 min tona qədər) artım qeydə alınıb.

Azərbaycanın enerji sektorunda son illərin ən gürultulu hadisələrindən biri yaşanır. Bakıda SOCAR-ın İnvestisiya departamentinin sabiq rəhbər müavini, hazırda həbsdə olan Adnan Əhmədzadə ilə bağlı istintaq davam edir. Avropada Adnan Əhmədzadənin adının hallandığı beynəlxalq biznes qalmaqalı da qızışmaq üzrədir. Sinqapur mətbuatının yazdığına görə, onun benefisiarı olduğu "Oilmar Shipping and Chartering" şirkətində ciddi dəyişikliklər başlayıb. Şirkətin baş direktoru Yusif Məmmədov bildirib ki, artıq səhmlərin geri alınması prosesinə start verilib və rəhbərlik Adnan Əhmədzadə ilə əlaqələrini qəti şəkildə kəsir. Məqsəd "Oilmar Shipping and Chartering" şirkətini hüquqi və reputasiya risklərindən qorumaqdır.

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli "Yeni Müsavat"a deyib ki, Adnan Əhmədzadənin həbsi sadəcə maliyyə maxinasiyası deyil, ölkənin iqtisadi potensialına zərbə vura biləcək qədər ağır nəticələr doğuran prosesdir: "Onun adı Bakı-Tiflis-Ceyhan kəməri və

də etibarlı tərəfdaşlıqdan çıxarılır, Moskvanın əlinə isə ölkəmizə qarşı təzyiq kartı verirdi. Rusiya sabah elan edərdi ki, Bakı-Tiflis-Ceyhan Rusiya nefti ilə doludur, bu isə Azərbaycanın enerji müstəqilliyinə qarşı ən böyük şantaj alətinə çevrilə bilərdi. Yeni Əhmədzadə

Perinatal Mərkəzdə 3 yanğın olubmuş

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Leyla Əsgərova-Məmmədovanın sədrliyi ilə "Respublika Perinatal Mərkəzi" Publik Hüquqi Şəxsinə baş vermiş yanğınla bağlı cinayət işi üzrə araşdırmalar davam etdirilib. Hakim qarşısına mərkəzin direktoru Mehriban Abasquliyeva, anesteziologiya, reanimasiya və intensiv terapiya şöbəsinin müdiri Hamlet Mustafayev, dəstək xidmətləri şöbəsinin müdiri Elnur Əhmədli çıxarılıblar.

Musavat.com xəbər verir ki, prosesdə şahid qismində **Dilərə Şirinova** ifadə verib. O bildirib ki, 2001-ci ildən mərkəzdə işləyib, 2023-cü ildən direktorun müalicə işləri üzrə müavini olub, həmçinin baş həkim vəzifəsini icra edib: "Yanğın baş verəndə evdəydim. Mehriban xanım zəng etdi, yanğınla bağlı xəbər verdi. Təcili ora gəldim. Mən gələndə Mehriban xanım artıq orada idi. Mərkəzin direktor müavini vəzifəsinə 2023-cü ilin mayında təyin olunmuşam. Mən inzibati məsələlərə baxmırdım. Həmin vəzifəyə nəzarət başqasında idi. Texniki məsələlər mənim nəzarətimdə deyildi".

Dilərə Şirinovanın sözlərinə görə, 2021-ci ildə Perinatal Mərkəz icbari tibbi sığortaya keçdiyi üçün bir sıra struktur dəyişiklikləri aparılıb: "Mərkəzin direktor müavini postları, eləcə də bölmələr yaradıldı, şöbələr birləşdirildi. Bununla bağlı mərkəzdə iclas keçirildi, dəyişikliklər elan olundu. Həmin vaxt Mehriban xanım direktor deyildi. Bu vəzifəni Məryəm xanım icra edirdi".

Dilərə Şirinova qeyd edib ki, Perinatal Mərkəzdə əvvəllər də yanğın baş verib. Həmin dövrdə mərkəzin 3-cü mərtəbəsinin sanitariya qovşağında yanğın qeydə alınıb, amma dərhal məhdudlaşdırılıb. Şahid deyib ki, mərkəzin 4-cü mərtəbəsi yeni doğulmuş uşaqların saxlanması üçün nəzərdə tutulub: "Şöbə dörd otaqdan ibarət olsa da, iki otaq xidmət göstərirdi. Çünki hər gün iki tibb bacısı şöbədə olurdu. Amma sonradan xəstələr dörd otaqda yerləşdirildi. Tibb bacısı sayı isə artmadı, bu səbəbdən çatışmazlıq yaranırdı. Şöbədə elektik uzadıcılarından istifadə edilirdi. Elektrik yuvalarındakı nasazlıqlardan xəbərim olmayıb. Bu məsələlərə Elnur Əhmədli nəzarət edirdi".

Şahid bildirib ki, mərkəzdə xəstə körpələrin sayı artırılsa da, avadanlıqlar buna imkan vermirdi: "Mehriban xanım direktor təyin olunandan sonra xəstə sayı artdı. Biz ona məlumat verirdik, o da deyirdi, hamilə xəstəni qəbul edin. Mehriban xanım həmişə kameralara nəzarət edirdi. Əvvəllər iki otaq idi, sonra isə dörd otaq oldu. Bu da xəstələrin sayının artması ilə bağlı idi. Mehriban xanım həmişə icaslarda deyirdi ki, xəstə sayının artırmaq lazımdır. Belə olanda mərkəzin direktorundan tutmuş sanitariya qovşağında işləyən şəxsə qədər hamının maaşına təsir edirdi. Mehriban xanım icaslarda həтта deyirdi ki, kimin qohumunda xəstə varsa, mərkəzə gətirsin".

Şahid qeyd edib ki, xəstələrin sayı artan zaman işçilərin iş yükü də artırılıb: "Dəfələrlə mərkəzə tibb bacısı götürmək barədə təkliflər edilib. Mehriban xanımın işin ağırılığından şikayət edən tibb bacılarının işdən könüllü getmələrini təklif etməsindən xəbərim olmayıb".

Dilərə Şirinova hazırda mərkəzin direktoru vəzifəsini icra edir. Onun sözlərinə görə, mərkəzin ilanıdır fəaliyyət göstərməməsinin səbəbini bilmir: "Bunun səbəbini TƏBİB-dən soruşmaq lazımdır. Hazırda mərkəz inzibati fəaliyyət göstərir, amma xəstə qəbul etmirik".

Mərkəzin direktoru vəzifəsində işləmiş Mehriban Abasquliyeva Cinayət Məcəlləsinin 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) və 225.3-cü (yanğın təhlükəsizliyi qaydalarını pozma ehtiyatsızlıqdan iki və daha çox şəxsin ölümünə səbəb olduqda) maddələri, həmin mərkəzin şöbə rəisləri vəzifəsində işləmiş Hamlet Mustafayev və Elnur Əhmədli isə Cinayət Məcəlləsinin 225.3-cü maddəsi ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək onlara həmin maddələrlə nəzərdə tutulan ittiham elan edilib. Cinayət işi üzrə Respublika Perinatal Mərkəzi, bundan başqa, Elçin Gülmalı oğlu Nəcəfov, Vaqif İntiqam oğlu Hacıyev, Aynurə Qalib qızı Əhmədova, Gülbahar Zülfüqarova zərərçəkmiş qismində tanınıblar.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Adnan Əhmədzadə işi Avropanı silkələyir - "Oilmar" qalmaqalı

Həbsdə olan iş adamının benefisiarı olduğu şirkətdə ciddi dəyişikliklər başlayıb, səhmlər geri alınır - yeni gəlişmə

"Oilmar Shipping and Chartering" şirkəti 2015-ci ildə Dubayda yaradılıb. Şirkət sürətlə yüksəlib, enerji bazarında global oyunçuya çevrilib. 2022-ci ildə şirkətin illik gəliri 1 milyard dolları ötüb, əməliyyatları 60 ölkəni əhatə edib. Adnan Əhmədzadə Bakıda Dövlət Təhlükəsizliyi Xidməti əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb. Onun adı Bakı-Tiflis-Ceyhan kəməri vasitəsilə Rusiya və Azərbaycan neftinin qarışdırılmasını təşkil etməkdə hallanır. İddialara görə, saxta sertifikatlarla Rusiya neftinin Azərbaycan brendi altında Avropaya çıxarılmasına imkan yaradıb...

Adnan Əhmədzadənin biznes şəbəkəsi yalnız bu şirkətlə məhdudlaşmır. Onun adı Maltada qeydiyyatdan keçmiş "Alkagesta LTD" və Britaniyanın Virceniya adalarında yaradılmış "Choice Management Group LTD" ilə də hallanır. "Pandora Papers" sızmalarında da Adnan Əhmədzadənin benefisiar kimi keçir. Ehtimal olunur ki, o, ofşor şirkətlər vasitəsilə qaçaq neft alveri ilə məşğul olub.

Ötən gün "Oilmar Shipping and Chartering" şirkətinin baş direktoru Yusif Məmmədov verdiyi açıqlama şirkət üçün sağ qalma strategiyası kimi dəyərləndirilir. O, müştərilərə ünvanladığı sirkulyarda xidmətin davamlılığını və dürüstlüyə sadıqlığını vurğulayıb. Hazırda şirkət Cenevrə, Sinqapur və Nyu-Yorkda ofisləri ilə fəaliyyət göstərir. Lakin Qərb paytaxtlarında artıq müqavilələri ikiqat yoxlamağa başlayıblar. Çünki Qərbin maliyyə institutları və enerji şirkətləri reputasiya riskin-

dən çəkinir.

Ən diqqətçəkən məqam budur ki, Azərbaycan Avropa bazarında Rusiyaya alternativ kimi mövqeyini möhkəmləndirməyə çalışdığı bir zamanda Azərbaycanla qarşı "Əhmədzadə kartı"ndan istifadə olunub. Bu işin nəticəsi Azərbaycanın enerji tərəfdaşı kimi həyatı əhəmiyyət daşıyır. Əgər Avropa tərəfdaşlarının inamı zədələnsə, bu, ölkənin ən strateji sektorunda yeni problemlər doğura bilər.

Belə görünür ki, Adnan Əhmədzadənin həbsi və "Oilmar" qalmaqalı hələ başlanğıcdır. Növbəti mərhələdə həm Azərbaycan məhkəmələri, həm də Qərbin tənzimləyici orqanları bu işin gedişatına diqqətlə nəzarət edəcək.

Avropa üçün isə bu hadisə bir daha göstərdi ki, enerji diversifikasiyası strategiyası kağız üzərində möhkəm görünsə də, praktikada çox kövrəkdir. Azərbaycan üçün isə məsələ təkəcə bir şəxsin cinayət işi deyil, ölkənin etibarlı tərəfdaş statusu və enerji diplomatiyasının gələcəyi ilə bağlıdır.

sitəsilə Rusiya neftinin Azərbaycan brendi altında Avropaya çıxarılması iddialarında hallanır. Bu isə Azərbaycanın enerji diplomatiyasını ən həssas nöqtədən hədəfə alır. Burada "xlorid oyunu" metaforası təsadüfi deyil. Xlorid gözlə görünmür, rəngsizdir, amma təsiri zərərli. Adnan Əhmədzadə ilə bağlı yayılan xəbərlərdən belə qənaət formalaşır ki, onun fəaliyyəti də səssiz və gizli olub. Belə fəaliyyət nəticəsində Azərbaycanın strateji maraqlarını korlayan bir mexanizm hərəkətdə olub".

Siyasi şərhçi deyib ki, əgər Rusiya nefti saxta sertifikatlarla Azərbaycanın adından Avropaya gəldirilsə, bu, bir neçə nəticə doğura bilər: "Azərbaycan Avropada etibarlı tərəfdaş kimi qəbul olunur. İndiki halda Avropa Rusiyadan asılılıqdan çıxmaq üçün Azərbaycana güvenir, Azərbaycan neftini alır. Əgər iddialar doğrudursa, Adnan Əhmədzadə Azərbaycan nefti adı ilə Rusiya neftini Avropaya ötürüb. Bu məsələ ilk növbədə Azərbaycanı Avropanın nəzərin-

əgər bu işdə rol oynayıbsa, deməli, onun fəaliyyəti Azərbaycanın maraqları deyil, Moskvanın maraqları üzərində qurulub".

Siyasi şərhçi bildirib ki, "Adnan Əhmədzadə işi" ilə bağlı Sinqapurdan Cenevrəyədək yayılan xəbərlər təsadüfi deyil: "Qərbin maliyyə institutları və enerji şirkətləri artıq müqavilələri ikiqat yoxlayırsa, deməli, Azərbaycan üçün də durum çətin ola bilər. Eyni zamanda Əhmədzadənin təkbaşına "xlorid oyunu"na girməsi də inandırıcı deyil. Onun həm daxildə, həm də xaricdə şərikləri olmamış deyil. Ona görə də yeni həbsləri qaçılmaz hesab edirəm".

Siyasi şərhçi deyib ki, Adnan Əhmədzadənin həbsi göstərdi ki, Azərbaycanın enerji diplomatiyası təkəcə hasilat və ixrac gücü ilə deyil, həm də daxildəki təmizliyə bağlıdır: "Əgər ölkə öz içindəki "xlorid oyunu"larını zərərsizləşdirməsə, sabah xarici meydana ən strateji üstünlüklərini itirə bilər".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

İrəvandan yeni Zəngəzur açıqlaması

“Azərbaycan və Ermənistan birlikdə sülhə doğru gedir”.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Ermənistanın hakim “Vətəndaş Müqaviləsi” partiyasından olan deputat Vaqarşak Akopyan jurnalistlərlə söhbətində “Tramp yolu”nun Bakıda Zəngəzur dəhlizi adlandırılması sualını cavablandırarkən deyib.

“Hesab edirəm ki, həm biz, həm də Azərbaycan sülhə doğru gedir və artıq sülhün bərqərar olduğunu demək olar. Amma sülh prosesinin özü də müəyyən məsələlərin aydınlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Məsələn, həm bizim, həm də onların cəmiyyətlərində mövcud məsələlərə aydınlıq gətirilməsində heç bir qəbahət görmürəm”, - o qeyd edib.

Akopyan bəzi məsələlərin davam edən sülh prosesi zamanı həll olunacağına inandığını bildirib: “Çox çətin prosedən keçmişik və sülh deyilən bir mərhələ var. Bu, ən mühüm məsələdir və bunun ən mühümü də, onların həlli üçün medialararası hissə olacaq”.

“İtkin düşmüş sayılan şəxslərin taleyinə aydınlıq gətirilməsi, uzun müddətdir davam edən münaqişənin nəticəsi kimi həbs olunanların probleminin həlli bizim gündəlik fəaliyyətimizin mühüm tərkib hissəsidir”.

Bu sözləri ötən həftəsonu BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında çıxışında Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan söyləyib.

Paşinyan həmçinin bildiri ki, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərdə artıq dönüş yaranıb. “Sərhəd demarkasiyası komissiyalarının birgə fəaliyyəti haqqında əsasnamə ratifikasiya olunmaqla ali hüquqi qüvvə qazanıb. Ermənistan və Azərbaycan dövlətlərarası münasibətlərin yaradılması haqqında Sazişi razılaşdırırlar bilib və sənəd avqustda ABŞ-də paraflanıb. Fədakarlığı, ardıcılığı və dürüstlüyü ilə qeyri-mümkün kimi görünənləri mümkün edən ABŞ Prezidenti Donald Trampın bu sülh prosesində rolu mühümdür. Beləliklə, sülh bərqərar oldu, lakin bu, gündəlik qayğı tələb edir”, - baş nazir qeyd edib.

O, çıxışında həmçinin Zəngəzur dəhlizi ifadəsinin Vaşinqtonda imzalanmış razılaşmalarda əks olunmadığını xüsusi vurğulayaraq, bunun rəsmi diskursda işlədilməməli olduğunu xahiş edib. Bu zaman unudub ki, Ağ Evdə imzalanan sənədlərdə əksini tapmış “Naxçıvana maneəsiz keçid” ilə dəhliz məntiqi deməkdir.

İkincisi, Paşinyan BMT tribunasiından “həbs olunanların problemini” qaldırmaqla nəyi nəzərdə tutur, Bakıdan nə umur? Bura hərbi cina-

yətlərdə ittiham olunan və məhkəməsi gedənlər də daxildimi? Sülh sənədi imzalanana və ya qonşu ölkədə növbəti parlament seçkiləri nədək erməni dustaqların bir qismi qaytarıla bilirmi?

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Zəngəzur dəhlizi məsələsini bu şəkildə dilə gətirməklə yenə özü-özünü təkliz edib: “O BMT Baş Assambleyasındakı çıxışında Azərbaycanda “Zəngəzur dəhlizi” ifadəsinin gündəmdən çıxarılması gərəkliyini bildirib. Ona toxunan odur ki, 8 avqustda Vaşinqtonda əldə edilən razılaşmadan sonra həmin layihə qısa adı “Tramp dəhlizi” (“Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Marşrutu”) kimi çağırılmalıdır. Halbuki Paşinyan bir neçə həftə əvvəl İrəvandakı açıqlamalarının birində Azərbaycanın layihəni “Zəngəzur dəhlizi” adlandırmasına etiraz etməməsini belə əsaslandırmışdı: “Bu ad (Zəngəzur dəhlizi) Azərbaycanda çox populyardır və orada hansısa infrastruktur, o cümlədən “Tramp marşrutu”na qoşulacaq layihə belə adlandırıla bilər”.

Görünür, Paşinyana təsir edən odur ki, Azərbaycandakı auditoriya ilə yanaşı beynəlxalq aləmdə də “Zəngəzur dəhlizi” ifadəsi populyardır, bir qism hallarda xarici mediadakı məqalələrdə də bu addan istifadə olunur. 1990-cı illərin sonlarında beynəlxalq tədbirlərin birində erməni ekspertlə adla bağlı mübahisəmi xatırlayıram. Çıxışmda Xankəndi söylədikcə o əsəbiləşirdi, fa-

silədə mənə yaxınlaşaraq “Stepanakert qəbul olunmuş addır, niyə reallığı qəbul etmək istəmirsiniz” deyə sual etmişdi. “Kimi necə adlandırmasından asılı olmayaraq bizim üçün həmin şəhər Xankəndidir” demişdim və sonra biz deyən oldu, bu gün beynəlxalq aləm də bu adı qəbul edib. İndi ermənilər kefləri istədikləri qədər “Tramp dəhlizi” ifadəsindən istifadə edə bilirlər, biz bu adla yanaşı, “Zəngəzur dəhlizi” ifadəsindən də istifadə edəcəyik. Bu ada dəhlizin ikinci adının müəllifi olan Ağ Ev sahibi də etiraz etmir.

Paşinyanın Bakıdan iki qərribə gözləntisi - biri Zəngəzur..

Erməni baş nazir BMT tribunasiından Naxçıvana maneəsiz keçidin adı və “həbs olunanların problemini” qaldırmaqla bizdən nə umur? - rəylər

Əsas olan Azərbaycan vətəndaşlarının Zəngəzur və Tramp dəhlizindən maneəsiz istifadəsinin təmin edilməsidir. Paşinyan bunu reallaşdırmalıdır, özünün istifadə etdiyi “Tramp dəhlizi”nə də əsas şərti məhz budur”.

Politoloq qeyd etdi ki, Nikol Paşinyan üçün Bakıda məhkəməsi gedən separatçıların məsələsi əsas məsələ deyil: “Əslində həmin cinayətkar dəstənin nə azad olunmasını, nə də Ermənistanla verilməsini Paşinyan istəyir. Sadəcə, seçkilər yaxınlaşdıqca erməni cəmiyyəti, daxili auditoriya üçün son vaxtlar Paşinyan Bakıda həbsdə olan ermənilərin məsələsi” kimi fikirlər səsləndirir. Məqsəd seçkilər üçün bəhanə verməkdir. Şübhəsiz ki, Bakı da bunu bu cür qəbul edir və Paşinyanın qaldırdığı məsələyə Bakı “qaldırdığın məsələni qəbul edirik” kimi cavab verəsi deyil. Separatçı canilərin məhkəməsi gedir və onlar qanun qarşısında cavab verirlər, cəzalarını da alacaqlar. O ki qaldı müharibə zamanı itkin düşmüş şəxslərin məsələsinin qaldırılmasına, Ermənistan özü ilk növbədə bu məsələdə cavab verməli tərəfdir. 4 minə yaxın azərbaycanlı Birinci Qarabağ müharibəsində itkin düşüb və onların böyük əksəriyyəti Ermənistan tərə-

dindən əsir götürülüb. Ermənistanın heç bir hökuməti bu qədər azərbaycanlının taleyi haqda məlumat vermir. Azərbaycanın bu məsələ barədə İrəvan qarşısında tələbi qüvvədə qalır. Paşinyan ilk növbədə bunun cavabını verməlidir”.

Politoloq Xəyal Bəşirov isə bildirdi ki, Nikol Paşinyan BMT Baş Assambleyasında təxminən 25 dəqiqəlik çıxışının daha çox hissəsini Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin orada etdiyi çıxış əsasında qurub: “Sanki Paşinyan daha çox Azərbaycan Prezidentinin çıxışındakı fikirlərə cavaba fokuslanmışdı. Erməni baş nazir itkin düşmüş şəxslərin taleyinə aydınlıq gətirilməsini istədiyini deyir. Bu tələblə Azərbaycan illərdir ki, çıxış edir. Azərbaycanın Birinci Qarabağ müharibəsində 4 minə yaxın vətəndaşı itkin düşüb. Onların çoxunun Ermənistan tərəfindən girov və əsir götürüldüyü məlumdur. Ermənistan bu günə qədər həmin şəxslərin sonrakı taleyi barədə Azərbaycana, müvafiq beynəlxalq təşkilatlara məlumat verməyib. Bu, əslində Ermənistanın beynəlxalq konvensiyaların tələblərini pozmasıdır. Ermənistan özünün törətdiyi cinayətlərin üstünün açılmaması üçün məlumatları gizli saxlamaqla növbəti cinayətə yol verir. Bu faktor Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesinə təsir edə biləcək çox həssas faktorlardandır. Səmimi və əbədi sülh istəyiriksə, bu cür məsələlərə ay-

dınlıq gəlməli və suallar qalmamalıdır”.

Politoloq bildirdi ki, Zəngəzur dəhlizi söhbətini Paşinyanın gündəmə gətirməsi Ermənistanın yenə də kəlmələr üzərində oyun qurmağa başlamasıdır: “Məsələnin bu şəkildə qoyulması sülh prosesinə mənfi təsir göstərir. Ərazinin tarixi adı Zəngəzurdursa, oradan keçən yolun adının Zəngəzur olmasında qeyri-adi nə isə axtarmaq düzgün deyil. Ola bilsin ki, Paşinyan erməni

xalqını sakitləşdirmək üçün o cür fikirlər səsləndirir. Bakıda həbsdə saxlanan ermənilərin məsələsini BMT tribunasiından səsləndirməsi də Paşinyanın erməni cəmiyyətinə hesablanmış fikirləridir. Paşinyan əslində Araik Arutyunyan, Bako Saakyan, Arkadi Qukasyan, Ruben Vardanyan və digərlərinin bu gün buraxılmasını və gedib Ermənistanda yaşamalarını istəmir”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Zelenski Putini görüşə çağırdı

“Rusiya Ukraynada müharibə ilə yeni sərhədlər çəkə bilməyəcək”.

Teleqraf xəbər verir ki, bunu Ukrayna Prezidenti Volodymyr Zelenski deyib.

Dövlət başçısı müharibəni dayandırmaq üçün Rusiya Prezidenti Vladimir Putinlə diplomatik danışıqlara hazır olduğunu da bildirib.

“Bizim sərhədlərimiz konstitusiyamızda müəyyən edilib. Ukraynanın bütün dünya ölkələri və beynəlxalq hüquq tərəfindən tanınan sərhədləri hamıya məlumdur. O ki qaldı təmas xəttinə - hərbi əməliyyatların davam etdiyi cəbhəyə, buradan diplomatik yola keçə bilərik”, - Zelenski qeyd edib.

O vurğulayıb ki, bu, liderlərin atəşkəs haqqında razılığa gələ biləcəyi və komandalının müharibəni bitirmək üçün plan üzərində işə başlamaq biləcəyi xətdir.

“Rusiya artıq Ukraynada yeni sərhədlər çəkməyəcək”, - dövlət başçısı əlavə edib.

Azərbaycan xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədov itkin düşən 4 minə yaxın azərbaycanlının taleyi ilə bağlı çağırış edib. Diplomata bunu BMT-nin Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında edib.

E.Məmmədov sessiya çərçivəsində "Silahlı münaqişələr zamanı itkin düşmüş şəxslər: cavabların axtarışının genişləndirilməsi" mövzusunda Yüksək Səviyyəli Görüşdə iştirak edib. Nazir müavini çıxışında Ermənistanın təcavüzü nəticəsində itkin düşmüş 4 minə yaxın azərbaycanlının taleyinə diqqət çəkib, həqiqətin və ədalətin təmin olunması üçün beynəlxalq səylərin gücləndirilməsinə çağırıb.

Amma rəsmi İrəvan itkin hesab olunan 4 min azərbaycanlının taleyi haqqında hələ də məlumat vermir. İtkin düşənlərin yaxınlarının beynəlxalq məhkəmələrə müraciət etmək hüququ var. Bu ilin fevralında Azərbaycan-Ermənistan dövlət sərhədində Azərbaycanın Əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarla əlaqədar Dövlət Komissiyası və Ermənistanın Əsir düşmüş, saxlanılmış və itkin (yeri məlum olmayan) şəxslər üzrə idarələrarası komissiyasının nümayəndələri arasında görüş keçirilib.

Burada yalnız komissiyalar arasında ikitərəfli əsasda müzakirələrin davam etdirilməsi barədə razılığa gəlinib, Ermənistan yenə də Azərbaycan tərəfə əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarımızın taleyi ilə bağlı heç bir məlumat verməyib.

Azərbaycan dövləti ən müxtəlif səviyyələrdə əsir və itkin düşmüş, girov götürülmüş vətəndaşlarımızın taleyinə aydınlıq gətirilməsi üçün Ermənistanla müraciət edib. Amma İrəvan bu müraciətlərə yayındırıcı münasibət göstərib. Biz bunu idarələrarası komissiya üzvlərinin son görüşündən də aydın görürük. Ermənistan Azərbaycana informasiya vermək istəmir, müxtəlif bəhanələrlə bundan yayınır. Belə olmasaydı, Ermənistan rəhbərliyi öz vədinə əməl edərdi və Azərbaycan vətəndaşlarının naməlum taleyinə aydınlıq gətirər, onların nə qədərinin öldürüldüyünü, nə qədərinin hələ də əsir, girov kimi saxlanıldığını etiraf edərdi.

İndi yeni situasiya odur ki, sülh sənədi paraflanıb, ortada bir dialoq, etimad mühiti yaratmaq səyləri var. Ən azı Ermənistan bundan sonra 4 min itkinlə bağlı məlumat verə bilər...

Hüquqşünas Polad Mehdiyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, otuz il davam edən Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin ən faciəvi nəticələrindən biri də təxminən 4 min Azərbaycan vətəndaşının itkin düşməsidir. "Bu insanların taleyinə hələ də aydınlıq gətirilməyib. İstər hərbi əməliyyatlar dövründə, istərsə də müharibədən sonrakı mərhələlərdə Ermənistan tərəfi məlumat verməkdən ya imtina edib, ya

İrəvan onların yerini Bakıya deyə bilər

Ermənistan 4 min azərbaycanlının taleyi haqqında hələ də məlumat vermir

da müxtəlif bəhanələrlə bu öhdəlikdən yayınmağa çalışıb. Hazırda isə situasiya fərqlidir. Sülh sənədi artıq paraflanıb, qarşılıqlı dialoq üçün zəmin

yarənib. Bu baxımdan, Ermənistanın öz beynəlxalq öhdəliklərini yerinə yetirərək itkin düşmüş azərbaycanlılarla bağlı məlumatları təqdim et-

məsi həm hüquqi, həm də siyasi-mənəvi baxımdan zərurətə çevrilmişdir. Ermənistan 1949-cu il Cenevrə konvensiyalarına qoşulmaqla, münaqi-

şə zamanı əsir və itkin düşən şəxslərlə bağlı məlumatları təqdim etməyə beynəlxalq hüquqi öhdəlik götürüb. Həm bu konvensiyalar, həm də BMT Təhlükəsizlik Şurasının 2474 sayılı qətnaməsi dövlətləri şəffaflığa və bu insanların taleyinin aydınlaşdırılmasına çağırıb.

Hər bir şəxsin yaşamaq və ailəsinə məlumat vermək hüququ var. Ermənistan bu hüquqları pozaraq, azərbaycanlı itkinlərlə bağlı məlumatları gizlədir. Bu isə insanlıq əleyhinə hərəkət kimi qiymətləndirilə bilər.

Azərbaycan isə bu məsələni həm beynəlxalq platformalarda qaldırır, həm də BQKK ilə əməkdaşlıq edir. Xarici işlər nazirinin müavini Elnur Məmmədovun BMT-də etdiyi çağırış da bu istiqamətdə ciddi addımdır. Bu məsələ sülh prosesində etimad mühitinin qurulması üçün əsas şərtlərdən biridir".

■ Nigar HƏSƏNLİ,
"Yeni Müsavat"

Bir az irəlidlə olanlar geridəkilərə və yaxud da heç inkişaf etməyənlərə təzyiq edirlər - özü də sırf iqtisadi-siyasi, hətta hərbi baxımdan da yox, həm də texnoloji aspektdən. Ona görə kimlərsə hələ də ən müxtəlif "gizli sövdələşmə nəzəriyyələri"ndən, hansısa "konspiroloji ssenarilər"dən danışanda deyirəm ki, özünü-zü yormayın, konspirologiyaya-filana ehtiyac yoxdur, indi hər şey heç vaxt olmadığı kimi tamam çılpaqdı, kimsə nəyisə gizlətmək üçün özünə əziyyət belə vermirdi: qoca dünya sanki təzədən "uşaqlıq"ına qayıdıbdır...

Hüseyinbala SƏLİMOV

Qəzzadakı müharibənin fonunda, xüsusən də Fələstinə son dəstəklərlə bağlı gərginlik lap pik həddə çatıb.

Amma Təl-Əviv bir az realista olmağa çağırırdıq. Ona görə ki, bizə elə gəlir, B.Nətanayahu və kabineti hətta bir siyasi təhlilçinin də seze biləcəyi dərəcədə reallıq hissini itiribdir.

Başqa məsələlər bir tərəfə, qoy, rəsmi Təl-Əviv bir-cə suala cavab verməyə çalışsın: Fələstinə yalnız Ankara dəstəkləyirmi? Həm də Ankaranın bu xalqa dəstəyində Tehrandan fərqli olaraq beynəlxalq hüquqa, BMT-nin bu vaxta qədər qəbul etdiyi sənədlərə zidd bir şey varmı?

Baxın, son günlərdə daha neçə böyük dövlət Fələstinə tanıdı? Heç olmasa, nəzərə alın ki, Beynəlxalq Cəmiyyət Məhkəməsi baş nazir Nətanayahu haqqında qərar qəbul edib, hansı ki, Qərbin, ümumiyyətlə, beynəlxalq aləmin dəstəyi olmadan mümkün olmazdı! Bütün bunları tək-cə Türkiyə və ya Ərəb Dövlətləri Liqası, hətta İslam ölkələri, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatı edibmi? Əl-

Türkiyə nədən ötrü tələsməlidir?..

bəttə, yox! Trampın birinci idarəçiliyi dövründə Qüdsə bağlı verdiyi qərar əslində İsrail və onun hökuməti üçün siqnal olmalı idi, ona görə ki, onu bir-iki dövlətdən başqa heç kim dəstəkləmədi! Hər-cənd bir sırayı siyasi müşahidəçi kimi biz də hesab edirik ki, Yerusəlim məsələsində İsrailə güzəşt olmalıdır: bəli, "iki dövlət" formulu saxlanılmalı, amma Yerusəlim İsrailin bölünməz paytaxtı kimi tanınmalıdır, çünki digər dünyəvi dinlərin də burada təmsil olunmasına baxmayaraq, şəhər yəhudilər üçün bir tarixi-dini simvoldur.

Həm də ümid edirik ki, belə bir güzəşt regiondakı gərginliyi də bir az azaldardı: hər halda, bizə belə gəlir və bir daha qeyd edirik ki, bu, bizim, adi bir siyasi təhlil adamının subyektiv mövqeyidir.

O ki qaldı qardaş Türkiyə ilə bağlı digər problemlərə, sanki iki-üç həftə əvvəl belə söhbətlər gəzdi ki, guya

Moskva "S-400" komplekslərini "geri istəyir"! Həm də Ərdoğanın ABŞ səfərində də məşhur qırıq təyyarələrlə bağlı məqamlar da əsas yerlərdən birini tutmalı idi.

Məhz bu səbəbdən əvvəldə dedik ki, texnoloji cəhətdən inkişaf etmiş ölkələr digərlərinə, hətta müttəfiqlərinə təzyiq edirlər ki, onları bir az da itaətkar və müti etsinlər.

"S-400" komplekslərinə gəldikdə, vaxtilə amerikalılar da deyirdi ki, bununla Moskva Türkiyənin, hətta NATO-nun müdafiə sistemlərinə müdaxilə imkanları qazana bilər. Prinsipcə, düz də deyirdilər! Amma əvəzində nə təklif edirdilər? Özlərinin "Petriot"larını Ankaraya veridirmə? Çox təəssüf ki, yox! Hələ də verməyiblər və çox güman, heç vaxt da verməyəcəklər, çünki məqsəd Türkiyəyə texnoloji təzyiq etmək, onu da müti "müttəfiq"ə çevirməkdir.

Söz texnologiyalardan, xüsusən də hərbi texnologiyalardan düşmüşkən, bir məqamı da qeyd edək.

Ermənistanın baş naziri də arada ABŞ-dən Rusiyaya yollandı ki, beynəlxalq atom toplantısında iştirak etsin, çünki Metsamor atom stansiyası da İrəvanın boyunda daha bir "xalta"dır və Kreml bundan hələ ki çox məharətlə istifadə edə bilər; Ermənistanla tək-cə nüvə yanacağı vermir, həm də stansiyanı yenidən quracağı haqda vədlər verir.

Amma bizə elə gəlir ki, sonuncu yalan vəddir, çünki AES qurmaq üçün milyardlarla dollar lazımdır. Həm də səhv etməməyə, İrəvan bu xüsusda ABŞ ilə də sövdələşmə qurmaq istəyir.

Bunu niyə qeyd edirik? Qardaş Türkiyə də nüvə dövləti olmağı hədəfləməlidir. Səhv etmədiksə, onun artıq bir AES-i var və təəssüf ki, deyəsən, onu da ruslar qururlar. Olsun! Amma başqa məqam

da var. Çox güman, İsrailin də nüvə silahı var və bunun olması təəccüblü olardı, çünki vaxtında demək olar, bütün ölkələr üçün nüvə silahını yəhudi alimləri yaratmışdı. İran mollaları da buna can atır. Ona görə də məsələ ilə bağlı Ankara da nəinki ciddi düşünməli, hətta bir az tələsməlidir...

O ki qaldı Ankaranın Vaşinqtondan daha nə qopara biləcəyinə, Tramp özünün daha bir ideyasını işə salmaq istəyir: Avropa kimi Türkiyəni də Rusiyadan neft almağı dayandırmağa çağırır!

Əlbəttə, dərhal qərar veriləsi məsələ deyil. Birincisi, Vaşinqton anlamalıdır ki, elə belə məsələ deyil, bu, bunun qarşılığında ciddi "siyasi ticarət" olmalıdır.

İkincisi, Rusiya da başa düşməlidir ki, bəzi məsələlərdə Türkiyə ilə hesablaşmaq lazımdır, ona görə ki, Ankara nə vaxtsa, Trampın təklifini ciddi şəkildə nəzərdən keçirə bilər...

Bu səbəbdən xeyli vaxt idi ki, diqqətimiz həm də Türkiyə ətrafında cərəyan edən proseslərdə idi və hətta prezident Ərdoğanın ABŞ-yə son səfərini də daha çox bu aspektdən izləyirdik.

Qəzəz, Ankaranın ətrafındakı son olayların çözünməsinə gəldikdə, bir tərəfdən Yaxın Şərq problemləri ilə bağlıdır bu, digər tərəfdən də bəzi hərbi-texnoloji məqamlarla.

Əvvəlcə qeyd edək ki, digər yaxın müttəfiqimizlə - İsraille qardaş Türkiyə arasında çoxdandır, hətta bir neçə ildir ki, çox ciddi soyuqluq müşahidə olunur və biz də bir təhlilçi kimi məsələni defələrlə çözməyə çalışmışıq.

Prezident İlham Əliyev Birləşmiş Millətlər Təşkilatının (BMT) Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında çıxışı zamanı Xəzər dənizinin suyunun azalması probleminə də toxunub. Qeyd edib ki, dənizin sürətlə kiçilməsinin əsas səbəbi iqlim dəyişmələri deyil.

“2022-ci ildə Xəzəryanı Dövlətlərin Dövlət Başçıları-nın Zirvə Görüşündə Xəzər dənizində ətraf mühitin pozulması məsələsini qaldırdım. Bu gün vəziyyət daha acınacaqlıdır. Xəzər dənizi sürətlə azalır. Əsas səbəb iqlim dəyişməsi deyil. Gözlənilməz nəticələri olan ekoloji faciəni dayandırmaq üçün Xəzəryanı dövlətlərin birgə səyləri zəruridir. Azərbaycan həmçinin

Xəzəri hansı qonşumuz qurudur? -

Əliyevin o xəbərdarlığı

Azər Həsərat: “Bu çıxışı Rusiya havada qapdı, “sözü yerə at, sahibi götürəcək””

həmin problemin həlli üçün BMT ilə də sıx əməkdaşlığa hazırdır”, - dövlət başçısı bildirib.

Prezidentin çıxışının ardınca Rusiyadan reaksiya gecikməyib.

“Xəzər dənizinin suyunun səviyyəsinin aşağı düşməsi son 30 ildə davam edir. Hazırda azalmanın bütün səbəblərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində iş aparılır”.

Bu barədə Rusiya Təbii Sərvətlər Nazirliyindən TASS-a bildirilib. Nazirlik problem haqda danışarkən deyib: “20-ci əsrdə ekstremal dalğalanmaların iki dövrü qeydə alınıb: 1930-cu ildən 1977-ci ilə qədər Xəzər dənizinin səviyyəsində 3 metr eniş Baltik Hündürlük Sistemində (BHS) mənfə 29 metrə çatdı. 1978-ci ildən 1995-ci ilə qədər suyun səviyyəsi 2,4 metr artaraq HS2166-a çatdı. Xəzər dənizinin səviyyəsində daha bir enmə müşahidə olunub və Dövlət Hidrologiya İnstitutunun məlumatına görə, hazırda BHS-də mənfə 29 metrə çatıb”.

Agentlik vurğulayır ki, həm Rusiya, həm də beynəlxalq alimlərin apardığı araşdırmalar göstərir ki, Xəzər dənizinin su səviyyəsinə əsasən dənizin daxilində buxarlanma və yağıntılar və daxil olan çayların axması kimi iqlim amilləri təsir edir ki, bu da çay hövzələrində buxarlanma və yağıntılardan asılıdır. “Eyni zamanda ekspertlər müvafiq

uyğunlaşma tədbirlərinin işlənilməsi üçün iqlim dəyişikliyinə Xəzər dənizinə təsirinin hərtərəfli öyrənilməsinin davam etdirilməsinin zəruriliyi ilə razılaşırlar”, - qurumun mətbuat xidməti qeyd edib.

Nazirlik VNIRO-nun (KaspNIRKh) Volqa-Xəzər bölməsi ilə birlikdə Xəzər dənizinin Rusiya hissəsində dəniz səviyyəsində dəyişikliklərin öyrənilməsi və dəniz səviyyəsinin aşağı düşməsi şəraitində potensial mənfə nəticələrin minimuma endirilməsi üçün tədbirlər proqramı hazırlayır. “Nəticədə Xəzər dənizinin səviyyəsində gələcək dəyişikliklərin, bu dəyişikliklərin sosial-iqtisadi təsirlərinin qiymətləndirilməsi üçün metodologiya, əhəlinin və iqtisadiyyatın uyğunlaşması üzrə federal sənaye, federal və regional icra hakimiyyəti orqanları üçün tövsiyələr hazırlana-caq”, - deyə nazirlik qeyd edib.

Maraqlıdır, Prezident “əsas səbəb iqlim dəyişməsi deyil” deməklə əslində bununla nəyə eyham vurdu? Burada Rusiyanın məsuliyyəti nə qədərdir? Digər Xəzəryanı ölkələrin yox, məhz Rusiyanın qabağa düşüb açıqlama yayması nədən xəbər verir?

Mövzu ilə bağlı **siyasi şərhçi Azər Həsərat** “Yeni Müsavat”-a qeyd edib ki, Xəzər dənizinin suyunun azalması fonunda biz həm də ar-

tiq tam olaraq quruduğu-nu deyə biləcəyimiz Urmiya gölünü də xatırlamalıyıq: “Ondan əvvəl isə Aral dənizinin Orta Asiyada qurudulmasını xatırlamalıyıq. Yəni Aral dənizinin suyunun 90 faizi yoxa çıxıb, cəmi 10 faizi qalır. Faktiki olaraq Aral dənizi yoxa çıxıb. Aral dənizi və yaxud Aral gölü daxili göldür, Qazaxıstan və Özbəkistan arasında yerləşir. Xəzər dənizinin başına gələnlər həm Urmiya gölünün, həm də Aral gölünün başına gətirilənlərlə əlaqəlidir. Sual oluna bilər ki, nə aidiyyəti var? Aidiyyəti ondan ibarətdir ki, Aral gölünün qurudulması Sovet İttifaqının, sonradan da Rusiyanın siyasətinin nəticəsi oldu. Böyük su hövzələrini qurudaraq insanların yaşayışını mümkün etdilər. Eyni şeyi də İrandakı rejim Urmiya gölünə qarşı edir.

Xəzər dənizinin suyunun azalması Rusiyanın məqsədyönlü siyasətinin nəticəsidir. Prezident İlham Əliyev də BMT tribunasında yumşaq şəkildə bunu dilə gətirdi. Dilə gətirməsindən sonra da dərhal Rusiya havada qapdı. Məsəl var, deyirlər: “Sözü yerə at, sahibi götürəcək”. Prezident İlham Əliyev sözü BMT tribunasından yerə atdı, atan kimi də digər dövlətlərdən - Qazaxıstan, Türkmənistan, İrandan heç bir səs çıxmıdığı halda, Rusiya dərhal reaksiya verdi. Çünki Ru-

siya başa düşür ki, Xəzər dənizinin başına gətirilən fəlakətlərin bir nömrəli səbəbkarı məhz özüdür. Necə?”

Onun sözlərinə görə, Xəzər dənizini qidalandıran əsas çay Volqa çayıdır: “Bu, türk çayıdır, türk torpaqlarından keçir. Amma onunla bağlı qərarları Moskva verir və həmin çayın suyunun yetərinə Xəzərə axıdılmaması üçün əlindən gələni edir. Ona görə ki, Xəzər, ümumiyyətlə, tarixən bütöv bir türk dənizidir. Min illər əvvələ gedəndə görürük ki, Xəzər sahillərində yalnız türk millətləri yaşayıb, başqa heç bir millət yaşamayıb. Bu günün özündə də Xəzər dənizi türk coğrafiyasına aiddir. Baxmayaraq ki, bir hissəsi Rusiya Federasiyasının ərazisi sayılır, amma yenə də türk coğrafiyasıdır. Azərbaycan, Türkmənistan, Qazaxıstan, Rusiyanın ərazisində isə Dağıstan, Dağıstandan üzü şimala doğru Kalmıkiyanın bir hissəsi, eyni zamanda Həştərxan vilayəti, hansı ki, Həştərxan da tatar torpağıdır, Kalmıkiya isə moqol əsilli olması ilə bərabər türklərlə iç-içədir. Və tarixin bütün mərhələlərində bu dəniz türk dənizi olub”.

Ekoloq Rövşən Abbasov da qeyd edib ki, Xəzər qapalı göldür, çayların gətirdiyi su buxarlanma ilə çıxır: “Lakin son 30 ildə çayların suyunun kəskin azalma baş verir, buxarlanma isə olduğu kimi qalır və ya daha çox

Natiq Cəfərli: “Zəngəzur dəhlizində texniki şərtlər belə olacaq”

ReAl Partiyasının sədri Natiq Cəfərli Teleqraf-ın suallarını cavablandırır. Partiya sədri bildirib ki, Ermənistan dəhlizinin və yaxud marşrutun adını fərqli formada adlandırmaqla: “Bunun prinsipial əhəmiyyəti yoxdur. Zəngəzur yolu (Beynəlxalq Sülh və Rifah üçün Tramp Yolu və ya TRIPP) adlandırılırsa da, bunun prosesə heç bir təsiri olmayacaq.

Ona görə də yaxın zamanlarda Zəngəzur dəhlizinin Ermənistandan keçən hissəsinin texniki əsaslandırılması və əməli fəaliyyətə başlanması üçün də artıq müəyyən addımlar atılacaq. Azərbaycan tərəfindən bu istiqamətdə işlər görüldü. 2026-cı ilin ortalarına qədər Azərbaycan tərəfindən Ağbend qəsəbəsinə qədər olan dəmir və avtomobil yolunun çəkilişləri yekunlaşacaq. Bununla da marşrutun Azərbaycan tərəfindən olan hissəsində bütün işlər başa çatacaq. Gələn ilin yanvarından Naxçıvandan dəmir yolu şəbəkəsinin yenidən qurulmasına başlanılır. Bunun üçün artıq vəsait ayrılıb. Həmçinin beynəlxalq donorlarla da müəyyən anlaşmalar mövcuddur”.

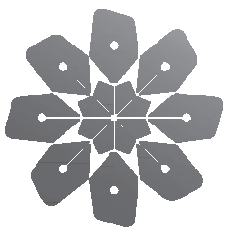
Onun fikrincə, ABŞ administrasiyası bu yolun çəkilişlərinin uzanmasında maraqlı deyil: “Vaşinqtonla İrəvan arasında bu mövzu ilə bağlı müzakirələr davam edir. Artıq Amerika nümayəndələri Ermənistana səfər edərək bu marşrutun açılması şərtlərini müzakirə ediblər. Çox güman ki, gələn ilin əvvəlindən Ermənistan ərazisində də yolun tikintisi ilə bağlı müəyyən işlər görülməlidir. Artıq erməni tərəfində yolun texniki sənədlərinin hazırlanması üçün müəyyən addımlar atılır. Bu isə prosesin yubanmadan davam edəcəyini söyləməyə əsas verir”.

olur, bu da Xəzərin səviyyəsinin azalmasına səbəb olur. Xəzər dənizinə əsas su gətirən çay Volqadır. Dənizə gələn suların 80 faizindən çoxu Volqanın payına düşür. Volqanın suyunun azalması isə Xəzərin səviyyəsinə təsir edir. Hazırda Volqa boyunca, şimaldan cənuba doğru 8 iri su anbarı mövcuddur ki, onların ümumi sahəsi 30 min kv km-dən çoxdur. Su anbarlarının əksəriyyəti elə dəniz adlanır. Məsələn, Kuybişev və Rıbinsk anbarları buna nümunədir. Bu anbarlarda buxarlanma son dərəcə yüksəkdir. Eyni fikirləri Samara su anbarına da aid etmək olar. Volqaboyu şəhərlərdə məskunlaşmanın getdikcə artması, əhəlinin Sibirdən tədricən Volqa hövzəsinə köçməsi suya olan tələbatı artırır. Nəticədə Volqanın suyu azalır. Bu da təbii ki, Xəzərin səviyyəsinin düşməsinə gətirib çıxarır. Kür və Ural çayı isə Xəzərə tökülən suyun çox kiçik hissəsini təşkil edir. Bu yaxınlarda Rusiyanın baş nazirinin ofisində belə bir müzakirə gətirdi ki, artıq Rusiya Volqa sualtı kəmərlərini saxlaya bilmir. Suyun altından kanal çəkilib ki, gəmilər sərbəst hərəkət edə bilsinlər. Xəzər dənizinin səviyyəsi

həmin ərazidə o qədər düşüb ki, kanalı su ilə təmin etmək çətinləşib. Bu isə Rusiyanın Xəzərə çıxışını zəiflədir. Rusiyanın elə gəmiləri var ki, Mahaçqala limanında qalıb və başqa yere hərəkət edə bilmir”.

Ekoloq deyir ki, yaranmış vəziyyət Azərbaycana da təsir edir və gəmiçilik imkanlarını məhdudlaşdırır: “Bu problemin həlli Xəzər hövzəsində sudan istifadəni azaltmaqdır. Yəni uzunmüddətli dövrdə bütün ölkələr bir araya gəlməlidirlər ki, Xəzərin çaylarını xilas etsinlər. Dövlətlər öz aralarında belə bir məcburiyyət mexanizmi işləyə bilər ki, hər bir ölkə öz ərazisində olan çaydan Xəzərə nə qədər su verəcəyi ilə bağlı kvota götürsün. Bu baxımdan Rusiyanın imkanları genişdir, Volqa onun ərazisindədir. Azərbaycanın imkanları məhduddur. Çünki Kür çayı Volqa ilə müqayisədə çox kiçikdir və transsərhəd çaydır. Ermənistan, Gürcüstan da Rusiyanın baş nazirinin ofisində belə bir müzakirə gətirdi ki, artıq Rusiya Volqa sualtı kəmərlərini saxlaya bilmir. Suyun altından kanal çəkilib ki, gəmilər sərbəst hərəkət edə bilsinlər. Xəzər dənizinin səviyyəsi

□ **Xatidə GƏRAY,**
“Yeni Müsavat”

**Azərbaycan
Respublikasının
Mədlanın İnkişafı
Agentliyi**

Azərbaycançılıq ideyasının təbliği

Sentyabr Azərbaycan tarixində qələbə ilə başa çatan 44 günlük Vətən müharibəsinin (27 sentyabr) başlandığı və Qarabağda 200 ildən artıq müddətdə tez-tez baş qaldıran erməni separatizminə, erməni terrorçuluğuna, erməni faşizminə son qoyulan (20 sentyabr) ay kimi yer tutub. Artıq iki ildir Xankəndi və bütün Qarabağ erməni faşizmi bəlasından qurtulub, Azərbaycan bu ərazilərdə suverenliyini bərpa edib.

Ulu öndər Heydər Əliyev çıxışlarında bildirirdi: "60-70-ci illərdə erməni millətçiləri Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan ayırıb Ermənistanla birləşdirmək cəhdlərindən əl çəkməmişdilər. Onlar dəfələrlə çox qızgın fəaliyyətə başlamışdılar. Ancaq onların qarşısı alınmışdır. Mən bunların şəxsən şahidiyəm və bir çox hallarda həmin cəhdlərin qarşısının alınmasının təşkilatçısıyam".

Bu sözləri Ulu öndər şübhəsiz faktlara əsaslanaraq dilə gətirirdi. Heydər Əliyev ermənilərin əsassız ərazi iddialarına qarşı hələ 1960-cı illərdən mübarizə aparıb.

Azərbaycanın milli maraqlarını hər zaman uca tutan Heydər Əliyevin SSRİ dövründə respublika rəhbəri seçilməsi ilə xalqımızın mədəni-əxlaqi dəyərlərinə söykənən genişmiqyaslı tədbirlərin həyata keçirilməsi insanlarda milli ruhun oyanışını şərtləndirdi. Bu dövrdə onun qətiyyəti sayəsində erməni iddiaları hər zaman iflasa uğramışdı.

XX əsrin 60-cı illərinin ortalarında Ermənistan SSR-də növbəti dəfə anti-Azərbaycan təbliğatı geniş miqyas almağa başladı. 1965-ci il aprelin 23-də İrəvanda qondarma

"erməni soyqırımı"nın 50 illiyi, quldur Andronikin isə anadan olmasının 100 illiyi Ermənistan SSR-də təntənəli surətdə qeyd edildi. Heydər Əliyev hələ Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin (DTK) sədri olarkən erməni millətçilərinin əsassız ərazi iddialarının qarşısını dəfələrlə almış, onların fitnəkar niyyətlərinə qarşı mübarizəni daha da gücləndirmiş və bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlərə şəxsən nəzarət etmişdi.

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, sovet dövründə erməni millətçiləri imkan düşdükcə Azərbaycan torpaqlarına əsassız iddialar irəli sürürdülər: "Belə ki, Heydər Əliyev 1967-ci il iyun ayının 26-da Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Vəli Axundova məktubunda yazırdı ki, iyun ayının 23-dən 24-nə keçən gecə Xankəndidə bəzi küçələrdə erməni dilində 8 x 9 sm. ölçüdə 300 vərəqə yayılmışdı. Həmin vərəqələrdə ermənilər tərəfindən Dağlıq Qarabağın Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi tələb edilir və millətçi fikirlər irəli sürülürdü. Məktubda qeyd edilirdi ki, vərəqənin müəlliflərini axtarıb tapmaq, eləcə də digər lazımi tədbirləri görmək üçün Xankəndinə əməliyyat qrupu göndərilmiş və təqsirkarlar cəzalandırılmışlar. Həmin il

Azərbaycançılıq

YENİ MÜSAVAT
N 175 (8785) 30 sentyabr 2025

qəbul edilərkən Ermənistan SSR rəhbərliyi erməni millətçilərinin təhriki ilə yenidən Azərbaycan SSR-in DQMV-nin ərazisinin Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi ilə bağlı SSRİ mərkəzi hökumətinə müraciət etmişdi. 1977-ci il noyabrın 23-də keçmiş SSRİ Nazirlər Soveti Rəyasət Heyətinin iclasında Ermənistan SSR rəhbərliyinin təkidli ilə Azərbaycan SSR-in Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti ərazisinin Ermənistan SSR-ə birləşdirilməsi məsələsi müzakirə olunmuş və bununla bağlı təklif irəli sürülmüşdü. Mə-

Qarabağı Azərbaycandan qoparmaq planı - Heydər Əliyev onu necə pozdu?

Ermənilərin ilk cəhdi 1960-cı illərdə olub, lakin...

də təkcə Dağlıq Qarabağda 1200-dən artıq belə vərəqə hazırlanıb yayılmışdı. Qısa müddət ərzində belə vərəqələr hazırlayanlardan 13 nəfər, yayanlardan isə 17 nəfər saxlanılmışdı.

1967-ci ilin əvvəllərində erməni millətçiləri tərəfindən əvvəlcədən hazırlanan plan əsasən Dağlıq Qarabağda milliyətcə erməni olan uşaq qətlə yetirilmişdi. Planın ikinci mərhələsinə uyğun olaraq xüsusi erməni təhrikçilərinin rəhbərliyi altında kütlə bu ölüm hadisəsi ilə bağlı məhkəmə iclasının keçirildiyi zala girərək şübhəli şəxs kimi həmin prosesdə

dindirilən, əslində isə cinayət hadisəsi ilə əlaqəsi olmayan 2 azərbaycanlıyı zorla mühafizəçilərin əlindən alıb xüsusi amansızlıqla öldürmüşdülər. Təqsirləndirilən, lakin sonradan bəraət almış digər azərbaycanlı isə dustaq masını ilə birlikdə yandırılmışdı. Burada əsas məqsəd hadisələri qızışdırıb milli zəmində qarşıdurma törətmək, nəticədə azərbaycanlıların bütün Qarabağ ərazisindən köçürülməsini və ərazinin Ermənistanla birləşdirilməsinin təməlini qoymaq idi. Lakin qətiyyətli dövlət adamı Heydər Əliyevin çəvik müdaxiləsi nəticəsində

bu hadisələrin qarşısı qısa müddətdə alınmışdı. İşin istintaqını Heydər Əliyev DTK sədri olaraq şəxsən öz nəzarətinə götürmüşdü. Həmin məsələni dərinlən araşdırmaq üçün Xankəndinə getmiş, cinayətkarlar barədə cinayət işi açılmış, 39 nəfər erməni canisi həbs edilmişdi".

Professor xatırladı ki, ermənilər öz çirkin niyyətlərindən əl çəkmirdilər, 1970-ci illərdə də Dağlıq Qarabağ məsələsini yenidən ortaya atsalar da, onların bu istəklərinin də qarşısı qətiyyətlə alındı: "1977-ci ildə SSRİ-nin yeni konstitusiyası

sələdən xəbər tutan Heydər Əliyev ermənilərin bu cəhdlərinin qarşısını almaq üçün qəti addımlar atmışdı. Bu məqsədlə Heydər Əliyevin tapşırığı ilə elmi arayış hazırlanmış, sonra bu sənəd Azərbaycan KP MK Siyasi Bürosunda müzakirə edilərək Ermənistan SSR rəhbərliyinin iddialarının əsassız olması haqqında qərar qəbul edilmiş və həmin qərar keçmiş SSRİ rəhbəri Brejnevə təqdim olunmuşdu. Ermənilər özləri də dərk edirdilər ki, nə qədər Heydər Əliyev var, onların planlarının həyata keçməsi mümkün olmayacaq".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Etibar SEYİDAĞA

Deputat: "Qayıdış üçün Paşinyana müraciət etmişik, lakin..."

Əziz Ələkbərov

Milli Məclisin VI və VII çağırış deputatı, Qərbi Azərbaycan İcması İdarə Heyətinin sədri, Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun rəhbəri Əziz Ələkbərov Modern.az-a müsahibə verib.

Deputat geniş müsahibəsində vətəndaşlıq üçün Ermənistanla müraciətdən danışib: "Birincisi, sonuncu deportasiya zamanı Qərbi Azərbaycan (indiki

Ermənistan) ərazisindən qovulan insanların böyük əksəriyyəti o vaxt heç Ermənistan SSR vətəndaşlığından - pasport qeydiyyatından çıxmağa macal

tapmadı. Deməli, onlar hüquqi cəhətdən bu gün də Ermənistan vətəndaşı olaraq qalırlar. İkincisi, biz belə bir müraciətlə Ermənistanın baş nazirinə ilk gündən müraciət etmişik, lakin təəssüf ki, hələlik heç bir cavab almamışıq. Amma mütləq cavab alacağıq və bu proses Ermənistan hökumətinin bizim və varislərimizin ata-baba ocaqlarımıza qayıdış hüququmuzu tanıması ilə başlamalıdır. Prosesin bundan sonrakı detallarını isə artıq masa arxasında əyləşib müzakirə etmək olar. Qərbi Azərbaycan İcmasının Qayıdış Konsepsiyasında bu qayıdışın bütün detalları öz əksini tapıb".

"Azərbaycan Türk dünyasında körpü rolunu oynayır"

Ömər Kocaman

"Türk dünyası çərçivəsində əməkdaşlığın gücləndirilməsində Azərbaycan Respublikası əvəzsiz töhfə və sarsılmaz dəstək verib".

APA xəbər verir ki, bunu "Global qeyri-müəyyənlik dövründə Türk Dövlətləri Təşkilatı regional aktor kimi" mövzusunda həsr olun-

muş konfransda Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibinin müavini Ömər Kocaman deyib.

"Prezidentin qeyd etdiyi kimi, Türk dünyası geniş coğrafiyaya, geniş əraziyə, böyük hərbi qüdrətə, böyük iqtisadiyyata, təbii sərvət-

lərə, nəqliyyat yollarına, gənc və getdikcə artan əhalisinə, eyni kökdən olan xalqlara malikdir. Bundan daha güclü birlik ola bilərmiz? Təbii ki, yox! Türk Dövlətləri Təşkilatının qlobal arenada mühüm aktor və güc mərkəzi olması üçün birgə səy göstərməliyik. Buna ancaq birlikdə nail ola bilərik", - Kocaman bildirib.

Baş katibin müavini strateji coğrafi mövqeyinə görə Azərbaycanın ticarət və nəqliyyatın inkişafı baxımından Türk dünyasının çox əhəmiyyətli bir hissəsi olduğunu qeyd edib. "Azərbaycan Türk dünyasında körpü rolunu oynayır", - o əlavə edib.

Riyaziyyata körpü

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Dövlət İmtahan Mərkəzinin müdürəsi Məleykə Abbaszadənin açıqlamasına görə bu il universitetlərə qəbulda pis nəticələrdən biri riyaziyyat üzrə olmuşdur. Deyir, ingiliscədə müəyyən artım vardır, lakin riyaziyyatdan düzgün cavabların miqdarı əksər qruplar üzrə 30 faiz ətrafında fırlanmaqdaymiş.

Ana dili və tarixin tədrisində problemləri təhsil nazirimiz, sayın Emin müəllim vaxtaşırı ifadə edir. Ancaq onlar qalsın başqa günə, hələlik riyaziyyata deyirik.

Niyə biz riyaziyyatı çətin qavrayırıq? Bunun həyatımızla rəqəmlər arasındakı ziddiyyətlərdən doğduğunu mən ötən yazılarımdan birində qeyd etmişəm, dünən bu istiqamətdə daha bir fakta rast gəldim.

Yəqin xəbəriniz vardır, Tarif Şurasının qərarı ilə Bakıda və Abşeron yarımadasında ictimai nəqliyyatın səmərəsi daşıma qiymətləri oktyabrın 1-dən 10 qəpik artacaqdır. Daha doğrusu, qiymət yenə də artmır, dəyişir, diferensiallaşır. Üzr istəyirəm bayaqkı siyasi səhvime görə. Bizdə axı heç vaxt qiymətlər qalxmır. Nəse, bunu əsaslandırarkən idarədən belə cümlə işlədilibdir: "Qiymət dəyişikliyi yalnız nağdsız ödənişlər aparıcı ictimai nəqliyyata aiddir. Deməli, qiymət metroda tam olaraq 60 qəpiyə keçsə də, avtobuslarda bu, 30 faizdən çox marşrutu əhatə etməyəcəkdir". Vallah, elə bu cür də yazılmışdı. Yeni bahaçılıq olmayacaq, gedin sadlıq ələyin.

Ancaq mənim əlim dinc durmadı, Bakıda nağdsız ödəməyə keçən avtobusların sayına baxmaq istədim. 2025-ci ilin yanvarında yerüstü nəqliyyat agentliyimizin şanlı açıqlamasına rast gəldim və orada deyilirdi ki, 2024-cü ildə Bakıda səmərəsi nəqliyyatın 78 faizə yaxını məhz nağdsız ödənişlə daşınırmışdır.

Buradan isə belə nəticə çıxır ki, artım 80 faizdən çox daşımaları əhatə edəcəkdir (ilin əvvəlindən nağdsız ödəməyə keçən avtobusların sayı xeyli artıb).

Ancaq biz dövlət qurumuna inanmağa borcluyuq. Əgər artımın 30 faiz daşımaları keçməyəcəyini iddia edənlərsə, şübhəsiz, belədir. Ya da məntiqə, 78 faiz səmərəsi 30 faiz marşrut daşıyır, qalan 22 faiz səmərəsi isə 70 faiz avtobusu zəncir edir. Ax-vay... Gör necə qudurmuş insanlar var, boş avtobuslarda gəzirlər özləri üçün... Hələ belə avtobus tutub Astara rayonuna toya gedirlər.

Yox, səhv anlaşılmamış, yenə o bölgədəki nərdli toydan bəhs etməyəcəyəm. Astaradan məktub almışam. Sərek kənd sakinləri şikayətlərin, deyirlər yolumuz pis gündədir, üstəlik, körpünü yağış və sel dağıdıb, düzəldən yoxdur.

Video da yollamışdılar. O səbəbdən körpünün xərabələrinə maraqla baxdım. Eni-uzunu 3-4 metr olan, metal borulardan düzəltmə, əldəqayıma bir körpü imiş və onun hələ indiye qədər qalması möcüzədir. İstənilən, hətta ən cırıdan rayonumuzda belə icra başçısının, rəisin, prokurorun-filanın villasını araşdırsan oradan çıxan metal-arma-tur, sement-filan miqdarı Sərek kəndindəki o bədbəxt körpünün "tikintisində" işlədilan mal-materialdan qat-qat çox olar. (Bu cümlədə qəsdən çoxlu defis işlətdim, sözlərə körpü qoydum. Bizdə defis hələlik defisit deyil, oxucular kef ələsin).

Ən tragikomik detallardan biri isə budur ki, camaat indi çayın içindən maşınla keçməyə cəhd göstərir, yerli orqanlar da "gedin, körpünü özünüz qayırın" deyirmiş. Belə yaxşı təşəbbüsdür, sadəcə, Sərek camaatı körpünü qayır-sın və icra başçısı, hökumət üzvləri oradan keçəndə pulunu alsın. Hər kənddə camaat özü belə pullu, ödənişli, diferensiallaşmış körpülər tikməyə borcludur. Bu istiqamətdə tarixi təcrübəmiz var (bax: Dəli Domrulun "Azərkörpütikintisi" idarəsinin fəaliyyəti).

Təsədüfən eyni gündə Çində tikilən ən hündür körpü haqda xəbəri oxudum. Hündürlüyü 625 metr imiş. Ümid edirəm səreklilər bu xəbəri oxumazlar. Çünki halları pisləşər, çayın içine yıxırlar. O zaman sudan da gerek özləri çıxsın.

Bax, uşaqlar riyaziyyatı buna görə öyrənmə bilmir. Nə avtobus daşımaları uyğun gəlir, nə rayonun kosmik tərəqqisi ilə Sərek körpüsünün dirəkləri...

"Ermənistan hökuməti 2026-cı ildə ölkədə keçiriləcək növbədənəkar parlament seçkilərində yenidən seçiləcəyi təqdirdə yeni konstitusiyanın qəbulu üçün ümumxalq referendumunu təşkil edəcək". Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan BMT tribunasında çıxışında deyib.

"Demokratiya sahəsində əldə etdiyimiz nailiyyətləri daha institusional və xalqperəst etmək üçün yaxın gələcəkdə növbəti addımı atmaq niyyətindəyik. 2026-cı il parlament seçkilərində bir daha xalqın mandatını aldıqdan sonra biz yeni konstitusiyanın qəbulu üçün ümumxalq referendumuna başlayacağıq, bunun nəticəsində ölkədə hakimiyyətin bütün qolları və hüquq sistemi konstitusiyaya uyğun qurulacaq. Ermənistanın dövlətçiliyini davamlı və cəmiyyət mərkəzli edən xalqdır", - Paşinyan qeyd edib.

Bu o deməkdir ki, yekun sülh sənədi bu ilin sonu, yaxud gələn ilin ilk yarısında imzalanmayacaq. Halbuki belə gözləntilər və proqnozlar səslənmişdi. Amma Paşinyan referendumu iyundan sonra getməyi anons edir. Buna qəddər isə tərəflər etimad mühitini daha da möhkəmləndirməli, sülh prosesini davam etdirməli, kənar müdaxilələrə imkan verməməlidir.

Görünür ki, Paşinyan seçkilərdən qabaq konstitusiyaya düzəlişi riskli sayır. Seçkilərdə qələbə isə mövqeyini gücləndirəcək.

Azərbaycan tərəfi Paşinyanın bu mövqeyini necə qarşılayır? Daha bir il də gözləmək üçün səbirli olmalıyıq, yoxsa İrəvanı tələsdirməliyik? Çünki ABŞ hər iki tərəfi tələməyə çağırırmışdı, bəs Paşinyan niyə yubandır?

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Paşinyanın bu anonsu gözlənilən idi. Onun fikrincə, seçkidə qələbə ilə əlini gücləndirməyə hazırlaşan Paşinyan sonra xalqı referendumla çağırmaq istəyir: "Hakimiyyət qorxur ki, indi referendum risklidir. Azərbaycanın da onu 1 il gözləməsi üçün diplomatik dillə möhlət istəməsi istisna deyil. Azərbaycan Qarabağda suverenliyini bərpa edib, sülh mətni paraflanıb, ona görə narahat deyil. Hazırda gərginlik Ermənistandır. Qərb və Rusiya Ermənistan uğrunda yarışır. Ona görə də Paşinyan seçkidə ruspəstləri məğlub etməlidir ki, referendum keçirəndə müqavimət gücü qalmasın. Azərbaycan da Paşinyanın seçkidə qalibiyyəti lazımdır. Biz heç bir halda Moskvanın adamlarının iqtidara qayıdışını arzulaya bilmərik. Bu mənada, Paşinyanın ayaqlarının altında olan daşları təmizləməsi lazımdır. Bundan sonra region dayanıqlı sülh dövrünə daxil ola bilər".

Professor əlavə edib ki, müxalifətin reytingi artmır, iqtidar isə ən azı populyarlığını saxlaya bilər, ona görə də küçə hərəkətləri də təsir etməyəcək: "Neticədə isə az sonra referendum olacaq və ardınca yekun sülh sənədi imzalanacaq".

Bakıdan İrəvana möhlət - şok tarix açıqlandı

Paşinyan konstitusiyaya düzəlişi seçkilərdən sonraya saxlayır; bəs Ermənistanı tələsdirməliyikmi? - rəy

Q.Hüseynli əmindir ki, parlament seçkilərində qələbə Paşinyanın partiyasının olacaq: "Müharibədən sonra belə seçkiyə gedib qalib gəldi. İndi isə xalqa sülh vəd edir. Ermənilər bunu dəyərləndirməlidirlər. Üstəgəl, alternativ çirkin qüvvələrdir. Daşnak-millətçi, keçmiş korupsionerlər xalqın gözündən düşüb. Onlara səs verməkdənsə, Paşinyana üstünlük verilir".

Politoloqun fikrincə, yenə də ani dəyişikliklər mümkündür, yəni Paşinyan referendumu tez də keçirə bilər: "Sadəcə, bu prosesin uzanması daxili amillərlə əlaqədardır. Burada heç bir əngəl yoxdur. Paşinyanın qarşısında daxili problemlər olmasaydı, çoxdan Azərbaycanın şərtini yerinə yetirmişdi. Hazırda Ermənistan üçün imtahan dövrüdür. Zənnimcə, Rusiya Ermənistanda hakimiyyət dəyişikliyinə nail ola bilməyəcək. Ukrayna müharibəsi onun strateji imkanlarını daraldıb. Məsələn, Moldovada ruspəstlər qalib gələ bilmədi. Eynisini Ermənistanda gözləyirəm. Bundan sonra Cənubi Qafqazda Rusiyanın təsirləri getdikcə azalmalıdır. Çünki onun əsas gücü olan ölkə Ermənistandır".

Professor əlavə edib ki, müxalifətin reytingi artmır, iqtidar isə ən azı populyarlığını saxlaya bilər, ona görə də küçə hərəkətləri də təsir etməyəcək: "Neticədə isə az sonra referendum olacaq və ardınca yekun sülh sənədi imzalanacaq".

Qeyd edək ki, BMT-nin baş katibi Antoniu Quterreş

Nyu-Yorkda keçirilən 80-ci Baş Assambleyanın açılışında çıxışı zamanı Azərbaycan və Ermənistanı nümunə göstərərək Quterreş bildirib ki, bu il beynəlxalq aləmdə sülh proseslərinə dair mühüm addımlar atılıb.

"Avqustun 8-də Azərbaycanla Ermənistan arasında daimi sülhə gedən addımların atılmasından məmnunuq". Bunu isə **Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan** BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyası çərçivəsində yüksək səviyyəli debatlarında çıxışı zamanı deyib. O, bu prosesə töhfə verən ABŞ Prezidenti Donald Trampa təşəkkür edib: "Hörmətli Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan başda olmaqla, bu prosesə töhfə

verən ABŞ Prezidenti Donald Trampı bir daha təbrik edirəm. Türkiyə və Ermənistan arasında normallaşma prosesi də öz axarı ilə davam edir".

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian da BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında çıxışı zamanı bildirib ki, ölkəsi Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh prosesini dəstəkləyir. "İran sülh və stabilliyi dəstəkləyir. Biz inanırıq ki, region və dünyanın gələcəyi əməkdaşlıq, etimad və qarşılıqlı inkişaf əsasında qurulmalıdır. Bu çərçivədə İran Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh prosesini dəstəkləyir", - Pezeşkian vurğulayıb.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Şahramanyan yenə sayıqladı

• rəvanda mənzillənmiş separatçılar yenidən fəallaşmağa cəhd ediblər. Tribunainfo.az xəbər verir ki, uzun zamanı susqun qalan Samvel Şahramanyan danışmış. O deyib ki, ermənilər Qarabağdan çıxsa da, məsələnin bağlanması anlamına gələ bilməz.

Separatçıbaşı iddia edib ki, Qarabağ ermənilərinin məsələsi "müvafiq həllini" tapmalıdır: "Bu gün bu məsələyə göz yummaqla həm Ermənistanda, həm də Azərbaycanda belə də gələcək üçün böyük problem yaradırlar. Bu məsələ layiqli və təhlükəsiz qaydış formasında öz həllini tapmalıdır".

Azərbaycanın qoşulması gözlənilən saziş təhlükədə

Yaxın Şərq hadisələri "İbrahim razılaşması"nı riskə atıb - Bakı üçün bu anlaşmanın önəmi

Yaxın Şərqdə vəziyyət getdikcə daha dramatik xarakter almaqdadır. Bu durumda diqqət çəkən məqamlardan biri də "İbrahim sazişləri"nin taleyinin necə olacağıdır.

Bəlli ki, Azərbaycanın "İbrahim sazişlərinə"ne qoşulması son vaxtlar beynəlxalq siyasi dairələrin və medianın marağındadır. Bu barədə "Bakı-Xəbər" yazıb. Nəşr qeyd edib ki, bu günlərdə ABŞ-nin İsraildəki keçmiş səfiri Daniel Şapiro da ABŞ-də Senat dinləmələrində çıxış edərək Azərbaycanın "İbrahim sazişləri"ne qoşulmaq potensialını izah edib: "Bəzən insanlar soruşurlar: "İbrahim sazişləri" necə genişlənə bilər? Bəlkə də Azərbaycan? Azərbaycan artıq uzun illərdir ki, İsrailə diplomatik münasibətləri saxlayır və bu razılaşmalardan xeyli əvvəl İsrailə əlaqələri olan aparıcı müsəlman ölkələrindən biridir. Azərbaycanın bu razılaşmalara qoşulmasının strateji əhəmiyyəti danılmazdır. İsrailin digər ərəb və müsəlman ölkələri, o cümlədən Cənubi və Mərkəzi Asiyadakı bəzi dövlətlərlə əlaqələrinin möhkəmlənməsi üçün də burada körpülər qurmaq potensialı mövcuddur".

Bununla belə, qəzet təhlil edir ki, proseslərin gedişi "İbrahim sazişləri"nin taleyini ciddi sual altına alır. Bu fonda diqqətçəkən daha bir hal odur ki, "Ərəb NATO"-su konsepsiyası da "İbrahim sazişləri" ilə birlikdə təhdid altına düşüb. İsrailin Qətərə endirdiyi zərbələrə cavab olaraq Misirin təklif etdiyi "Ərəb NATO"-su projesi ilkin mərhələdə iflasa uğrayıb.

Səudiyyə Ərəbistanı artıq ikitərəfli kanallar vasitəsilə ABŞ administrasiyasına "İbrahim sazişləri"ne qoşulma prosesini tamamilə donduracağı barədə xəbərdarlıq edib. ABŞ hakimiyyəti əvvəllər krallığı bu sazişlərin genişləndirilməsi üçün ən perspektivli namizəd kimi görürdü. 2020-ci ildə prosesə öncüllük edən Əmirliklər isə ABŞ-ni "İbrahim sazişləri"ndən çıxmaqla hədələyib. Diplomatiya mənbə "Le Figaro"-ya bildirib: "BƏƏ Prezidenti Məhəmməd bin Zayed Al Nahyan ABŞ prezident administrasiyasına "son dərəcə aydın signal" göndərüb. İsrail İordan çayının qərb sahilini ilhaq etsə, "İbrahim sazişləri" yenidən müzakirə olunacaq".

Göründüyü kimi, Azərbaycanın qoşulması gözlənilən saziş təhlükədədir. Bəs onu hansı güc mərkəzi xilas edə bilər? Azərbaycanın "İbrahim razılaşması"na qoşulmasına nə dərəcədə əşhədu-əhtiyac var?

AĞ Partiya başqanının müşaviri, siyasi şərhçi Azər Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycan İsrailə hərbi-texniki əməkdaşlıq qurub, kənd təsərrüfatı və texnologiya sahəsində tərəfdaşlıq edir, ərəb dünyası ilə də sıx əlaqələr mövcuddur: "Son illərdə beynəlxalq gündəmdə diqqət çəkən məsələlərdən biri də ABŞ-nin təşəbbüsü ilə yaradılmış "İbrahim sazişləri"dir. Bu saziş-

lərin əsas məqsədi İsrailə ərəb ölkələri arasında münasibətlərin normalaşdırılması, bölgədə əməkdaşlıq və sabitliyin gücləndirilməsi idi. İlk mərhələdə Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Bəhreyn, Mərkəş və Sudan bu sazişlərə qoşuldu. ABŞ bu təşəbbüsü Yaxın Şərqdə yeni təhlükəsizlik arxitekturasının əsası kimi təqdim edirdi. İsrail isə ərəb dünyası ilə diplomatik əlaqələr qurmaqla həm beynəlxalq imicini gücləndirmək, həm də İranın təsirini balanslaşdırmaq istəyirdi. Azərbaycanın adı da bu sazişlər kontekstində tez-tez çəkilməyə başladı. Bunun əsas səbəbi Azərbaycanın həm İsrailə, həm də İslam dünyası ilə möhkəm münasibətlərinin olması idi. ABŞ-nin keçmiş İsrail səfiri Daniel Şapiro açıq şəkildə bəyan etmişdi ki, Azərbaycanın "İbrahim sazişləri"ne qoşulması strateji baxımdan mühüm ola bilər".

A.Hüseynov qeyd etdi ki, Yaxın Şərqdə vəziyyət tamamilə dəyişib: "İsrailin Qəzzada həyata keçirdiyi hərbi əməliyyatlar nəticəsində bölgədə genişmiqyaslı humanitar fəlakət baş verin, minlərlə insan həyatını itirib, yüz minlərlə insan isə məcburi köçkün vəziyyətinə düşüb. Qəzzadakı bu dramatik vəziyyət ərəb ölkələrində ciddi narazılıq yaradıb və İsrailin siyasətinə qarşı sərt tənqidlər səsləndirilib".

Onun sözlərinə görə, Misirin təşəbbüsü ilə gündəmə gələn və "ərəb ölkələrinin ortaq müdafiə alyan-

si" kimi təqdim edilən "Ərəb NATO"-su layihəsi bölgədə təhlükəsizlik arxitekturasının dəyişdirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdu: "Lakin İsrailin Qətərə endirdiyi hərbi zərbələr və bölgədə artan qarşıdurmalar bu layihənin reallaşmasına imkan vermədi, nəticədə təşəbbüs iflasa uğradı. Səudiyyə Ərəbistanı ABŞ ilə münasibətlərdə açıq şəkildə mövqeyini ortaya qoyaraq sazişlərə qoşulma prosesini dondurduğunu bəyan etdi. Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri isə İsrailin İordan çayının qərb sahilini ilhaq etməsi halında "İbrahim sazişləri"ndən çıxacağını bildirdi. Bu açıqlamalar bölgədə İsrailə ərəb ölkələri arasında normalaşma prosesini sual altına saldı və "İbrahim sazişləri"nin davamlılığı ciddi şəkildə şübhə doğurdu. Əslində ərəb ölkələrinin əksəriyyəti artıq bu sazişlərin yalnız geosiyasi maraqlar naminə formalaşdığını və real dayanıqlı əməkdaşlıq bazasının olmadığını etiraf etməyə məcbur qaldılar.

Azərbaycan üçün isə əsas prinsip pragmatizmdir. Xarici siyasətdə hər hansı beynəlxalq sazişə qoşulmaq yalnız milli maraqlara, təhlükəsizlik tələblərinə və dövlətin uzunmüddətli inkişaf hədəflərinə uyğun olduğu halda mümkündür. Azərbaycanın müstəqilliyinin qorunması, ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi və milli maraqların müdafiəsi xarici siyasətdə dəyişməz prioritetlər olaraq qalır. Bu səbəbdən Bakı "İbrahim sazişləri" və ya digər regional təşəbbüslərə ehtiyatlı yanaşır, beynəlxalq təzyiqlərə baxmayaraq yalnız məqsədəuyğun hesab etdiyi hallarda iştirak qərarı verir. Azərbaycan üçün əsas olan beynəlxalq hüquqa söykənən mövqe və regional balansın qorunmasıdır. Bu yanaşma ölkənin həm İslam dünyası, həm də Qərb və digər tərəfdaşlarla münasibətlərində sabitlik və etibarlılıq yaratmaqla yanaşı, Azərbaycanın beynəlxalq arenada müstəqil və pragmatik siyasət yürütməsinə təmin edir".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Trampın İsrailə bağlı "at gedişi"

Bütün dünya, sözün tam mənasında, İsrailin üzərinə yeriyir. **Az-politika.info** yazır ki, sual yaranır: global miqyasda hədsiz böyük gücə sahib olan yəhudi faktoru harada qalıb ki, İsrail belə böyük təzyiqlə üz-üzədir? İlk baxışda çətin görünən bu sualın cavabı əslində xeyli sadədir: dünya yəhudiliyi iki böyük qrupa parçalanıb. Bir qədər ümumiləşdirərək bu qrupları belə ifadə etmək olar:

Birinci qrup sionistlərdir. Onlar Nil çayından Türkiyənin cənub-şərqinə qədər uzanan geniş ərazilərdə - "Vəd olunmuş torpaqlarda" Böyük İsrail dövlətinin qurulmasına çalışırlar. Netanyahu həmin qrupun təmsilçisidir. Bu anlayış yəhudi toplumuna "Eres İsrail" kimi təqdim olunur.

İkinci qrup isə liberal qlobalçılardır. Onlar dünya üzərində təsir gücünü daha da artırmağa çalışırlar. Bu qrupu yönləndirənlər - başda ABŞ-nin Federal Rezerv Sistemi (FED) olmaqla, 40-a yaxın dövlətin mərkəzi bankını öz təsir dairəsində saxlayan yəhudi ailələridir. İngiltərə, Almaniya, Rusiya, Çin, Türkiyə, Fransa və digər ən önəmli dövlətlərin mərkəzi bankları maliyyə-kredit sisteminin əsas istiqamətlərini bu ailələrlə uzlaşdırmaq zorundadır.

Məsələ yalnız İsrailə bitmir. Bütün dünya yəhudiləri Netanyahu aviazərbələrinin "qurbanına" çevrilir. Hər yerdə misli görünməmiş yəhudi düşmənciliyi vüsət almaqdadır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində istirahətə gələn yəhudi hərbciləri həbs olunur, hətta avropalılar yəhudi turistləri hotellərdən qovurlar.

Antiyəhudi dalğası, heç şübhəsiz, dünya idarəçiliyini möhkəmləndirməyə çalışan qlobalçı yəhudilərdən də yan keçmir. Sionistlərin qətliaamları dünya ictimai rəyini yəhudiliyə qarşı çevirirsə, bu təzyiq qlobalçı yəhudilərə qarşı da yönəlir.

Qlobalçıların sionistlərə yanaşması təxminən belədir: "Dünyanın çox kiçik bir hissəsini ələ keçirməyə çalışırsınız, amma bizim bütün dünya üzərindəki təsir gücümüzü baltalayırırsınız".

Gələk ABŞ Prezidenti Donald Trampın Netanyahu və sionist İsrailə verdiyi dəstəyə. Tramp və komandasının həqiqi niyyətlərini bilmirik. Amma ortaliqda, şahmat termini ilə desək, bir "at gedişi" məsələsi var. Tramp açıq şəkildə bəyan edir ki, Birləşmiş Ştatları qlobalçıların toxuduğu dərin dövlətdən, FED-i isə yəhudi ailələrinin caynağından xilas etməyə çalışır. Tramp və komandası gözəl anlaşıb ki, sionistlərin amansız qətliaamları bütün dünyanı yəhudi faktoruna qarşı - deməli, həm də qlobalçı yəhudi ailələrinə qarşı ayaqlandırır. Bu qətliaamlar nə qədər uzun müddət davam edəcəksə, dünya yəhudiliyinin hər iki qanadı o qədər böyük zərbə alacaq.

Qısası, İsraili bütün növ silahlarla təmin edən və Netanyahu qeyd-şərtsiz dəstəkləyən Tramp yəhudi faktoru ilə bağlı ikili qazanc əldə edir. O, bir tərəfdən ABŞ siyasətinə ciddi sirayət etmiş sionist lobbının dəstəyini qazanır, digər tərəfdən isə bütün dünyada vüsət alan antiyəhudi alovunu körükləyir və yenməyə çalışdığı qlobalçı yəhudiləri zəiflədir.

Fərid Şəfiyev

"Yaxın Şərq mövzusunda bizə qarşı dezinformasiya yayılır"

"Azərbaycana qarşı Yaxın Şərq mövzusunda dezinformasiya kampaniyası aparılır".

Modern.az xəbər verir ki, bunu Beynəlxalq Münasibətlərin Təhlili Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri Fərid Şəfiyev Bakıda keçirilən Türk Dövlətləri Təşkilatına üzv dövlətlərin beynəlxalq mərkəzlərinin konfransı çərçivəsində jurnalistlərə açıqlamasında deyib.

Fərid Şəfiyev bildirib ki, Azərbaycana qarşı kampaniya əvvəllər Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlı idisə, indi Yaxın Şərqdə baş verən hadisələrlə bağlıdır.

O, TDT daxilində parçalanma yaratmağa xidmət edən bu qəbildən olan kampaniyalar da aparıldığını deyib. Buna misal kimi Avropa İttifaqı ilə Orta Asiya ölkələrinin keçirdiyi yüksək səviyyəli tədbiri misal gətirib: "Bəzi geosiyasi aktorlar belə müəyyən görüşlər çərçivəsində təşkilatın gündəliyinə zərər vurmağa cəhd edirlər".

Minaaxtaranlara "veteran" statusu verilə bilərmə?

Milli Məclis hökumətdən təklif gözləyir - ekspertlər də dəstəkləyir

Azərbaycanın azad olunmuş ərazilərində aparılan minatəmizləmə əməliyyatları ölkənin təhlükəsizliyi və bərpa-quruculuq prosesinin əsas şərtlərindən biridir. Vətən müharibəsində iştirak edən minaaxtaranlara "müharibə veteranı" statusunun verilməsi təklifi də son günlər gündəmə gəlib. Bu məsələ "Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası" İctimai Birliyinin kasetli sursatlarla bağlı hesabatında öz əksini tapıb. Hesabatda bildirilir ki, mina əməliyyatları zamanı yaralanan şəxslərə "müharibə əlili", Vətən müharibəsi dövründə fəaliyyət göstərən minaaxtaranlara isə "müharibə veteranı" statusu verilməsi məsələsi nəzərdən keçirilməlidir. Bu, həm onların təhlükəli əməyinə dövlət səviyyəsində dəyər verilməsi, həm də sosial müdafiə baxımından mühüm addım ola bilər.

Mina təmizləmə əməliyyatlarını əsasən Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA), Müdafiə Nazirliyi, Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Dövlət Sərhəd Xidməti və dörd özəl şirkət həyata keçirir.

2020-ci ilin noyabrından 2025-ci ilin sentyabrına qədər aparılan əməliyyatlar nəticəsində Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilan rayonları da daxil olmaqla, ümumilikdə 228,689.9 hektar ərazi mina və müharibənin digər partlayıcı qurğularından təmizlənib. Bu müddətdə 210,655 ədəd

partlayıcı qurğu aşkarlanaraq zərərsizləşdirilib. Əməliyyatlarda həm xüsusi təlim görmüş itlər, həm də müasir mexaniki texnika istifadə olunub. Rəsmi məlumata görə, təkcə 2025-ci ilin ilk yeddi ayında 15 mina hadisəsi baş verib, nəticədə 20 nəfər xəsarət alıb. 2020-ci ildən bəri ümumilikdə 70 nəfər həlak olub, 332 nəfər isə müxtəlif bədən xəsarətləri alıb. Daha geniş miqyasda baxdıqda isə, 1991-ci ildən bu günə qədər 3 400-dən çox vətəndaş mina və PHS qurbanı olub.

Əldə olunan nəticələr mühtüm olsa da, iş hələ də tam başa çatmayıb. Ermənistanın qeyri-dəqiq və natamam mina xəritələri, həmçinin azad edilmiş ərazilərin dağlıq və mürəkkəb relyefi işin sürətini ləngidir. Mütəxəssislərin hesablamlarına görə, mövcud resurslarla bütün torpaqların tam şəkildə minalardan təmizlənməsi ən azı 30 il çəke bilər.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, minatəmizləmə əməliyyatlarında iştirak edən şəxslərə bir çox ölkədə xüsusi status verilir. Məsələn, Bosniya və Herseqovinada 1990-cı ildə müharibədən sonra minaaxtaranlar "dövlətin müdafiəsinə xidmət edən şəxslər" kateqoriyasına daxil edilib və sosial təminatlarla əhatə olunublar.

Kambocada uzun illər davam edən münaqişələrdən sonra minatəmizləyənlər milli qəhrəman statusuna yaxın

sosial imtiyazlara sahibdirlər, onların ailələrinə də xüsusi güzəştlər tətbiq olunur.

Əfqanıstanda BMT-nin dəstəyi ilə həyata keçirilən proqramlarda minaaxtaranlar rəsmi olaraq "sülhün qorunması üçün çalışan mülki qəhrəmanlar" adlandırılır və dövlət tərəfindən mükafatlandırılır.

Xorvatiyada isə Avropa İttifaqına inteqrasiya prosesi çərçivəsində minatəmizləyənlərə sosial paketlər təqdim olunub, onlara əlavə tibbi sığorta və güzəştlər verilir.

Bu nümunələr göstərir ki, minaaxtaranların əməyinə dövlət səviyyəsində qiymət verilməsi yalnız mənəvi təşəkkür deyil, həm də beynəlxalq humanitar normalara uyğun bir addımdır.

Minatəmizləmə əməliyyatlarında iştirak edən mütəxəssislər faktiki olaraq hərbi əməliyyat şəraitində fəaliyyət göstərirlər. Onlar hər gün həyatlarını riskə ataraq həm ölkənin təhlükəsizliyini təmin edir, həm də azad edilmiş torpaqlara böyük qayıdışın əsasını qoyurlar.

Ekspertlər hesab edir ki, minaaxtaranlara "veteran" statusunun verilməsi yalnız mənəvi deyil, həm də hüquqi-sosial ədalətin təcəssümü olardı. Bu status həmin şəxslərə əlavə imtiyazlar qazandırmaqla yanaşı, onların əməyinə verilən yüksək dövlət qiyməti kimi də qəbul edilə bilər. Çünki Azərbaycanın mina problemi hələ uzun illər ölkənin təhlükəsizlik günde-

liyində qalacaq. Bu mübarizənin ön cəbhəsində dayanan minaaxtaranların əməyinə dövlət tərəfindən xüsusi status verilməsi, həm təhlükəli peşəyə marağı artırır, həm də ictimai rəydə onların roluna layiqincə qiymət verilməsini təmin edir.

Minalar Əleyhinə Azərbaycan Kampaniyası İctimai Birliyinin sədri Hafiz Səfixanov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, məsələ millət vəkiliyərinin nəzərinə çatdırılıb. Onun sözlərinə görə, Milli Məclis hökumətdən təklif gözləyir. Hökumət Milli Məclisə belə bir təkliflə müraciət etməlidir: "İnsanın düşmənin atdığı güllədən yaralanması ilə onun qoyduğu minadan yaralanması arasında heç bir fərq yoxdur. O, düşmənin təxribatı nəticəsində əlillik qazanıb. Buna görə də belə bir təkliflə çıxış etmişdik".

Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqasının rəhbəri Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, **döyüş əməliyyatı zonasında mina axtaran şəxs hərbiçidirsə, ona "müharibə veteranı" və ya "müharibə əlili" statusu verilə bilər:** "Döyüş əməliyyatı zamanı fəaliyyət göstərən mülki işçi ilə də bağlı müəyyən qərar qəbul etmək olar. Çünki onun düşmənin təxribatından xəsarət alma ehtimalı var.

Dinc dövrdə isə minaaxtaran hər hansısa zərər görürsə, bu zaman hadisə istehsalatda bədbəxt hadisə və peşə xəstəliyi kimi qiymətləndirilir, qanuna uyğun olaraq da kompensasiya verilir. Doğrudur, mina axtarmaq ən riskli işlər sırasında. Təəssüf ki, minaaxtaranlar o siyahıda yoxdur. Mən dəfələrlə demişəm ki, ən riskli iş kimi siyahıya alınmalıdır. Lakin bütün hallarda dinc dövrdə mina axtarmaq hərbi deyil, mülki iş kimi qəbul edilir. Şaxtalarla işləyənlər də ən riskli peşə ilə məşğul olurlar. Onların da hər an ölüm ehtimalı var və risklidir.

Bu baxımdan "müharibə veteranı" və "müharibə əlili" statusu yalnız döyüş əməliyyatları aparılan və ya döyüşən

Ermənistanda itkin əsgərlərin ailələri etiraza qalxdı

Ermənistanda 44 günlük müharibədə itkin düşən hərbiçilərin valideynləri Müdafiə Nazirliyinin binası qarşısında etiraz aksiyası keçirir.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, valideynlər Baş Qərargah rəisi Eduard Asryan və separatçıların "səbiq komandanı" Kamo Vardanyanla görüş tələb edərək toplaşıblar.

Məlumatla görə, onlar sentyabrın 27-də də etiraz aksiyası keçiriblər. Lakin həmin vaxt onlara görüşün sentyabrın 29-da keçiriləcəyi bildirilib. Etirazçılardan bəziləri Müdafiə Nazirliyinin binasında görüşdə iştirak edib.

Savaşda itkin düşən əsgərlərin yaxınlarından biri - Arsen Qukasyan bildirib ki, görüş baş tutmasa, onlar son çarəyə əl atacaqlar.

"Xalq bizi bağışlasın, amma biz kollaps yaradacağıq, əsas yolları bağlayacağıq. Çünki bizə dəqiq vaxt deyilməyib və artıq 5 ildir gözlədiyimiz üçün vaxt itirmək istəmirik", - Qukasyan deyib.

Ermənilərin Aprel döyüşləri zamanı cinayətləri açıqlandı

Sentyabrın 29-da Bakı Hərbi Məhkəməsinə Ermənistan Respublikası vətəndaşlarının ittiham olunduğu cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi sənədlərin elan olunması ilə davam etdirilir.

Modern.az xəbər verir ki, elan edilən sənədlərdən biri 2016-cı ildə Aprel döyüşləri zamanı mülki şəxslərə yetirilmiş bədən xəsarətləri, onların həyatlarına yönəlmiş qəsd, əmlaklarına vurulmuş ziyan və s. epizodlarla bağlı olub. Epizodlar üzrə tədqiq edilən sənədlərdən birində qeyd olunub ki, 2016-cı ilin aprel ayının 2-dən 28-dək olan dövrdə Ermənistan Silahlı Qüvvələri tərəfindən Azərbaycanın Ağdam, Tərtər, Goranboy, Füzuli və Ağcabədi rayonlarının müdafiəsiz yaşayış məntəqələrinin ərazilərinə, həmçinin təhsil və tibb müəssisələrinə, eləcə də mülki əhaliyə və döyüşlərdə iştirak etməyən ayrı-ayrı mülki şəxslərə iriçaplı atıcı silahlardan, miniatür və qumbaralardan, artilleriya qurğularından intensiv atəş açmaqla, hərbi zərurət olmadan hücum edilməklə çoxsaylı cinayət əməlləri törədilib. Sənədlərin tədqiqi zamanı cinayət işləri üzrə hadisə yerindən fotolar da nümayiş olunub.

Sonra Tərtər rayonunun Əskipara kəndinin "ağ fosfor" tərkibli 122 millimetr kalibrli, P-4 markalı top mərmisi ilə atəşə tutulması, Qurbanov Çingiz Salman oğlunun öldürülməsi (ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilib - red.), Əkbəri Hüseyn Zakir oğlunun öldürülməsi, işğal altında saxlanılmış ərazilərdə iqtisadiyyat və digər sahələrdə törədilmiş cinayət faktları üzrə və s. sənədlər tədqiq edilib.

Qeyd edək ki, Ermənistanın hərbi təcavüzü nəticəsində sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, müharibə cinayətləri, o cümlədən təcavüzkar müharibənin hazırlanması və aparılması, soyqırımı, müharibə qanunlarını və qaydalarını pozma, habelə terrorçuluq, terrorçuluğu maliyyələşdirmə, hakimiyyəti zorla ələ keçirmə, onu zorla saxlama və digər çoxsaylı cinayətlər törətməkdə təqsirləndirilən Ermənistan Respublikasının vətəndaşlarının məhkəməsi davam etdirilir.

yatları aparılan və ya döyüşən ordunun hücumu keçməsinə təmin edən zaman iştirak

edən şəxslərə verilə bilər".
Sahib RƏHİMLİ,
"Yeni Müsavat"

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian qadınların hicabla məcbur edilməsinə qarşı çıxıb. Bu barədə o, “NBC Nyus” kanalının aparıcısı Tom Lamasa müsahibəsində bildirib. “İnsanların seçim hüququ var. Biz daxili problemlərimizi düzgün idarə etmədik”, - deyər Pezeşkian üç il əvvəl İranın əxlaq polisi tərəfindən saxlanıldıqdan sonra ölümünü ümummilli etirazlara səbəb olmuş Məhsə Əmini ilə bağlı sualı cavablandırarkən deyib.

Pezeşkian bu hadisə fonunda həmçinin əlavə edib ki, hər bir insan həyatı qiymətli-dir: “Ancaq Livanda, Qəzzada, Fələstində, Yəməndə, Suriyada hər gün yüzlərlə insan ölür və heç kim gözünü qırmır. Niyə? Onlar insan deyil?”

Beləcə, prezident faktiki üç il öncə İranı silkələyən etirazlara haqq qazandıraraq Hansı ki o aksiyalar zamanı onlarla etirazçı qətlə yetirilib.

Bu, həm də dini lider Xamneyinin kursuna qarşı çıxmaq deyilmi? İran qanunlarında hicabla bağlı nə deyilir? Bəs Qurani-Kərim?

İlahiyyatçı deputat Ceyhun Məmmədov mövzu ilə bağlı “Yeni Məsavat”-a fikrini bölüşüb: “Əslində bu çıxışda bir çox məsələlər var. Dünyada gedən proseslərdə ikili yanaşma var. Dünyanın bir çox ölkələrində buna reaksiya verilmədiyi halda, bəzi ölkələrdə bu özünü başqa cür göstərir. Bütün ölkələrə eyni münasibət yoxdur. Dünya Suriyada baş verən proseslərə də biganə qalmamışdı. Hər halda, o anda ciddi reaksiyalar var idi. İrandakı məsələyə gəldikdə isə bu çox geniş müzakirələrə səbəb oldu. İran bu məsələdə özünü haqlı sayır. Dünyanın bir çox yerində bu cür hadisələr baş verir. Dövlətlər bunu öz təhlükəsizlikləri ilə əlaqələndirirlər. Necə ki İran bunu edir. Amma dünya bunu birmənalı qəbul etmir. Bu gün İranda hicabla bağlı müzakirələr geniş aparılmaq-

dadır. Bu məsələ dünyanın diqqətindədir. Hesab edirəm ki, bütün dünyada baş verən proseslərə bərabər bir yanaşmadır. İranda hicabla bağlı məsələ vacibdir. Son vaxtlar buna müəyyən mənada loyal yanaşılsa da, qanunlar bunu tələb edir. Sərtləşdirmə yoxdur. Düzdür, mühafizəkarlar buna sərt münasibət göstərsələr də, İran tərəf fərqli formada yanaşır”.

Deputat deyib ki, Qurani-Kərimdə konkret olaraq müsəlmanlara hicab taxmaq vacib buyurulub: “Bəzən bunun da ətrafında müxtəlif müzakirələr aparılır. İslam görə hər bir müsəlman qadın mütləq hicab taxmalıdır. Biz əgər dinin özündən danışırıqsa, hicab taxmaq vacibdir, hər kəsin buna əməl etməsi də vacib sayılır. Bunun dəyişməsi kiminsə münasibəti əsasında olmur. Kim buna əməl etmir, öz işidir, amma şəriət hökmündə hicab hər kəsə vacibdir”.

İranda hicab məsələsi uzun illərdir cəmiyyətin və siyasətin mərkəzində yer alan mübahisəli mövzulardan biridir. Bu məsələ təkcə dini inancla deyil, həm də insan hüquqları, qadın azadlığı və dövlətin vətəndaş həyatına müdaxilə ilə bağlı geniş müzakirələr doğurur. Son illərdə baş verən hadisələr və İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkianın mövqeyi bu diskussiyalara yeni çalarlar getirib.

İranda qadınların hicab taxması qanunla məcburidir.

Pezeşkiandan ölkəni silkələyən mövqe

İran Prezidenti hicab məcburiyyətinə qarşı çıxdı - bəs Qurani-Kərim?

2023-cü ildə qəbul edilən “Hicab və iffət” qanunu hicab qaydalarına əməl etməyənlər üçün sərt cərimələr və məhduddiyyətlər nəzərdə tutur. Bu qanun yalnız baş örtüyü ilə məhduddlaşdır, qadın geyiminin digər hissələrini, eləcə də kişilərin geyim tərzini də əhatə edir. Uyğun sayılmayan geyimə görə cərimələr, ictimai xidmətlərdən məhrumetmə, səyahət qadağaları və onlayn fəaliyyətlərin məhduddlaşdırılması tətbiq edilə bilər. Hətta süni intellekt və kameralar vasitəsilə ictimai nəzarət də bu prosesin bir hissəsinə çevrilir.

Lakin bu qanun geniş etirazlara səbəb olub. 2022-ci ildə əxlaq polisi tərəfindən saxlanıldıqdan sonra həyatını itirən Məhsə Əmini ilə bağlı hadisələr İran daxilində böyük narazılıq dalğası yaratmışdı. Onlarla insanın həyatına son qoyan bu etirazlar hələ də öl-

kə daxilində travmatik yaddaş kimi qalır. İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkian bu hadisələrə münasibət bildirərək onların haqlı etirazlar olduğunu dolayısı ilə qəbul edib. O, NBC kanalına verdiyi müsahibədə insanların seçim haqqının tanınmasının vacibliyini vurğulayıb və ölkənin daxili problemlərinin düzgün idarə olunmadığını etiraf edib. Qurani-Kərimdə hicabla bağlı ayələr mövcuddur.

“Nur” və “Əhzab” surələrində qadınların iffətli geyinməsi, baş örtüyü taxaraq sinələrini örtməsi və tanınaraq təcavüzə məruz qalmamaları tövsiyə olunur. Lakin bu ayələrin şərh və tətbiqi zamanla, mədəniyyətə və ictimai kontekstə görə müxtəlif cür izah olunub. Ənənəvi fiqh məktəbləri hicabı vacib hesab etsə də, müasir dövrdə bəzi İslam alimləri bu məsələyə fərqli yanaşmalar təklif edirlər. Onlar məcburiyyətin İslamın əsas prinsiplərinə uyğun olmadığını, xüsusilə zorakılıq və sosial təzyiqlə tətbiq olunan hicabın əksinə nəticələr verdiyini bildirirlər.

Son zamanlar dünyada da hicabla bağlı fərqli yanaşmalar ortaya çıxıb. Türkiyədə tanınmış feminist fəallar hicabdan imtina edərək dini simvolların siyasi və ideoloji vasitəyə çevrilməsinə qarşı çıxıblar. Əfqanıstanda isə Taliban qadınlara hicabı məcburi şəkildə tətbiq edir və bu, beynəlxalq təşkilatların tənqidinə səbəb olub. İranın özündə isə nəzarət və təzyiqlərin texnologiya vasitəsilə gücləndirilməsi ictimai narazılığı daha da artırır.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
“Yeni Məsavat”

Qonşu ölkədə azərbaycanlılar çıxdas edilir - reaksiya

Gürcüstan seçkilərində xüsusilə ermənilərə şans yaradılır

Oktyabrın 4-də Gürcüstanda bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Son günlərdə azərbaycanlılara qarşı aparılan qara piar kampaniyası seçkilərə də yansırıb. Yerli orqanlara keçiriləcək seçkilərdə hazırlanan siyahılarda soydaşlarımızı qarşı açıq şəkildə ayırı-seçkilik edilir. Xüsusilə ermənilərə daha çox şans yaradılır.

Məsələn, bir siyahıda 10 nəfər yer alırsa, bunun 8-i erməni, 2-si azərbaycanlıdır. Bəzən 10 nəfərdən biri soydaşımızdır. Bu da istər-istəməz Azərbaycan tərəfdə xəyal qırıqlığı yaratmaya bilməz. Çünki son parlament seçkilərində Azərbaycan hökuməti tam şəkildə “Gürcü Arzusu”na dəstək verməmişdi. El arasındakı deyim tam olaraq burada yerinə düşür. “Budur, sağ olunuz?”

Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva “Yeni Məsavat”-a bildirdi ki, hazırda Kremlin dominantlığı açıq-aydın hiss olunmaqdadır: “Moldovadan fərqli olaraq Gürcüstanda Qərb dəyərlərinin müdafiəçiləri bu dəfə də bələdiyyə seçkilərində məğlub duruma

düşəcəklər. Amma dörd oktyabrda Tiflis və Kutaisdə ümumxalq mitinqinin keçirilməsi gözlənilir. Hər şey həmin mitinqlərin nəticələrindən asılı olacaqdır. Düşünürəm ki, hakim partiya bu dəfə də Gürcüstandakı seçkilərdə “zorakı qalib” olacaq.

Seçkinin saxtalaşdırılması ənənəsi Gürcüstanda son 10 ildə daha da “inkışaf” edib. Bu da Kremlin Gürcüstandakı

“qubernatoru” Bidzina İvanişvilinin söylərinin məhsuludur. Hətta iddialara görə, Gürcüstanın hakim partiyasının seçki texnoloqları əvvəllər Avropada təlimlərə qatılırdırlarsa, indi onlar Rusiyada, Moskvada təlim keçirlər. Moskva hər vaxtla çalışacaq ki, Kremlə meyilli hakimiyyət seçkilərdə qalib gəlsin. Qərb də Gürcüstandan uzaqlaşma yolunu tu-

tub. Hələlik bu tendensiya müvəqqəti görünür. Əgər keçmiş prezident Mixeil Saakaşvilini həbsdən azad edə bilsələr, o zaman vəziyyət kökündən dəyişəcək.

Əks halda, Qafqazların jandarması sayılan ruslar Gürcüstanı bir-birinə vuracaqlar. Qırmızı dəyənlər yenidən iş düşəcək. Rus kəşfiyyatı Gürcüstanda azərbaycanlıla-

ra qarşı da hərəkətə keçib. Bunun iki səbəbi var. Birincisi, Azərbaycan Rusiyadan üz döndərib, ABŞ ilə münasibətləri inkişaf etdirməkdə maraqlıdır. İkincisi, Zəngəzur dəhlizinin açılması ilə gürcülər düşünlər ki, Bakı-Tiflis-Ceyhan və Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xətti arxa planda qalacaq”.

Siyasi təhlilçi bu gedişlə rəsmi Bakının Gürcüstan siyasətində müəyyən dəyişikliklər edə biləcəyini də vurğuladı: “Əgər oradakı azərbaycanlılara qarşı təzyiqlər davam edərsə, ayırı-seçkilik halları artarsa, bizim də buradakı gürcülərlə bağlı siyasətimizi dəyişə bilər və Gürcüstanla iqtisadi əməkdaşlıq məsələlərinə yenidən baxa bilərik. Üstəlik, Gürcüstan son illərin borcunu da Azərbaycana ödəməyib. Yalnız 90-cı illərdən qalan borcların ödənilməsi bildirilir. Bütün bunlar onu deməyə əsas verir ki, istənilən halda Gürcüstan Azərbaycandan asılı ölkədir və Tiflis Azərbaycanla bağlı siyasətini yenidən nəzərdən keçirməlidir”.

Cross Media Təhlil Mərkəzinin analitiki Mübariz Göyüşlü qeyd etdi ki, bu

seçkilərin Azərbaycan və azərbaycanlılar üçün də ciddi əhəmiyyəti var: “Gürcüstanda çoxsaylı soydaşımızın yaşamasını nəzərə alsaq, seçkilərdə onların fəallığının və qələbə əldə etməsinin çox böyük faydaları ola bilər. Təəssüf ki, biz soydaşlarımızın kifayət qədər siyasi fəallığının şahidi ola bilmirik. Üstəlik, hakim partiya başda olmaqla, qonşu ölkədəki əksər siyasi təşkilatlar azərbaycanlıları öz siyahılarına daxil etməkdə həvəssiz görünür. Sanki azərbaycanlılar bu ölkədə çoxluqda olan, əsrlərdir Gürcüstanda yaşayan, çalışan, bu ölkəni inkişaf etdirən bir toplum deyil. Buna rəğmən ermənilərə münasibətdə tamamilə fərqli mənşəni görmək mümkündür. Gürcüstanda ermənilərin və azərbaycanlıların kompakt yaşadıkları ərazilərdə namizədlərin siyahısındakı fərqlər, ayırı-seçkilik çox üzücüdür və qəbul edilən deyil. Bütün bu və digər proseslərin müşahidəsi, təhlili deməyə əsas verir ki, qonşu ölkədə bələdiyyə seçkiləri gərgin atmosferdə keçəcək və sürpriz proseslər olmasa, hakim “Gürcü Arzusu” partiyası üstünlük əldə edəcək”.

□ **Cavanşir ABBASLI,**
“Yeni Məsavat”

Bir neçə gün öncə Donald Trampa görüşdə ABŞ lideri həm də Rəcəb Tayyib Ərdoğanı Rusiya neft-qazından imtinaya çağırırdı. Az sonra açıqlanan məlumatdan aydın oldu ki, sentyabrda Türkiyə Rusiyadan neft alışını kəskin azaldı. Aydır ki, bu azalma ayın sonlarında baş tutan Tramp-Ərdoğan görüşündən əvvəl başlayıb. Bunun səbəbi nədir? ABŞ və Al Trampın Rusiyadan neft və yanacaq alışını dayandırmaq tələbini sanksiya halına gətirərsə, Türkiyə necə davranacaq? Sualların cavabı son 3 ildə Türkiyənin Rusiya ilə enerji əməkdaşlığı dinamikasında, Ankaranın sanksiyalarla bağlı davranışlarındadır.

Bildirək ki, Türkiyənin Rusiyadan neft və neft məhsulları idxalı 2022-ci ildən etibarən kəskin artıb. Ondan əvvəl bu idxalda Rusiyanın yeri 3-4-cü olub. İlk yerlərdə neftdə İraq, Qazaxıstan, Səudiyyə Ərəbistanı, Nigeriya, neft məhsullarında isə Hindistan və Yunanıstan olub.

Lakin 2022-ci ildən Ukraynadakı işğalçı müharibəyə görə Avropa bazarından əli çıxan Rusiya digər istiqamətlərdə kəskin qiymət endirimlərinə gedib. Nəticədə, Türkiyə bu ölkədən alışlarını dəfələrlə artırıb. Belə ki, 2023-cü ildə Türkiyənin neft və neft məhsulları idxalında Rusiyanın payı 51 faiz olub. 2024-cü ildə bu pay 66 faizə çatıb. Qaz təminatında isə göstərici 41 faizdir.

Ötən il Rusiya Türkiyəyə 2023-cü ildəkindən demək olar ki, 1,6 dəfə çox - 16,94 milyon ton neft ixrac edib. İraq və Qazaxıstanın alışları iki dəfə azalaraq müvafiq olaraq 4,74 milyon ton və 2,95 milyon tona düşüb. Səudiyyə Ərəbistanı tədarükləri 16,5 faiz azaldaraq 1,6 milyon ton, Nigeriyanın tədarükləri 14,4 faiz azaldaraq 925.000 ton təşkil edib.

Rusiya Türkiyənin dizel yanacağı idxal strukturunda da üstünlük təşkil edib və 2024-cü ildə tədarükünü 11,1 faiz artıraraq 11,35 milyon tona çatdırıb. Əsasən Rusiyadan aldığı neftdən dizel istehsal edən Hindistan keçən il Türkiyəyə bu yanacağın ixracını 27,2 faiz artıraraq 571.000 tona, Misir 1,9 dəfə artıraraq 475.000 tona çatdırıb.

2023-cü ilin fevralında Al Rusiyadan neft məhsullarının idxalına qadağa qoyub. Ondan sonra bu məhsulların Türkiyədən idxalında kəskin artım qeydə alınıb. Xarici mətbuat dəfələrlə Türkiyənin neft məhsullarını (əsasən dizel yanacağı) Rusiyadan alaraq, öz məhsulu kimi Avropaya satdığına dair materiallar yayıb. Lakin Türkiyə tərəfi bunu qətiyyətlə təkzib edib. Məsələ burasındadır ki, Türkiyə ucuz Rusiya yanacağını alıb daxili tə-

Türkiyə Rusiya neftindən imtina edəcəkmiki?

Qərb qəti mövqe ortaya qoyarsa, Ankaranın bu əməkdaşlıqdan çəkilecəyi ehtimalı yüksəkdir

ləbatın ödənməsinə yönəldir, əsasən ucuz Rusiya neftindən emal etdiyi öz məhsulunu isə Avropaya ixrac edir. Beləliklə, həm ölkə daxilində qiymətlərin düşməsinə, həm də ixrac gəlirlərinin artmasına nail olunur.

Türkiyə Statistika Təşkilatının (TÜİK) məlumatına görə, 2024-cü ilin 12 ayında Türkiyə ilə Rusiya arasında ticarət dövriyyəsi 52,6 milyard dollar olub ki, bunun da 44 milyard dollarını Rusiyanın ixracı, 8,6 milyard dollarını isə Türkiyənin ixracı təşkil edib. 2023-cü ildə Türkiyənin Rusiyaya ixracı 2022-ci ilə müqayisədə kəskin artmışdı. Buna Avropa İttifaqının əksər texnoloji məhsulların Rusiyaya satışını dayandırması səbəb olmuşdu: Türkiyədə müəyyən şirkətlər həmin məhsulları alaraq paralel idxal kimi Rusiyaya satırdılar. Lakin 2023-cü ilin ikinci yarısı, 2024-cü ilin əvvəlindən başlayaraq Al qadağan olunan məhsulların Rusiyaya reixracına kəskin nəzarət sistemi qurdu. ABŞ-nin də yaxından dəstəyi, ABŞ Maliyyə Nazirliyinin Ankara ilə danışıqları nəticəsində Türkiyədən Rusiyaya belə ixrac minimuma düşüb. Hazırda Türkiyə yalnız öz texnoloji məhsullarını Rusiyaya ixrac edir.

Rusiyadan neft və yanacaq alış sahəsində yüksəliş 2025-ci ilin əvvəlindən azalma ilə əvəz olunub. Buna Co

Baydenin hakimiyyətdən getdiyi ərəfədə - yanvarın 10-da Rusiya neft və neft məhsulları ixracına böyük zərbə vuran sanksiyalar tətbiq etməsi səbəb olub. Nəticədə, fevral ayında Türkiyənin Rusiyadan neft idxalında 4 dəfəyə yaxın azalma qeydə alınıb.

Türkiyə Ticarət Nazirliyinin məlumatına görə, 2025-ci ilin birinci rübündə Rusiya ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsi pul ifadəsində 5,5 faiz azalaraq 13,3 milyard dollara düşüb. Bu zaman Türkiyədən Rusiyaya mal ixracı 20 faiz azalaraq 1,6 milyard dollar olub. Rusiya Türkiyəyə 11,6 milyard dollar dəyərində mal göndərüb (3,1 faiz azalıb).

Türkiyə Ticarət Nazirliyinin statistikasına əsasən 2025-ci ilin yanvar-may aylarında Rusiya ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsi 6,6 faiz azalaraq 21,1 milyard dollar təşkil edib. O cümlədən Türkiyədən Rusiyaya malların ixracı 21,6 faiz azalaraq 2,7 milyard dollar olub. Rusiyadan idxalda isə 3,9 faizlik azalma qeydə alınıb, idxal 18,4 milyard dollar təşkil edib.

Xarici Ticarət Statistika-sına görə, Türkiyədən Rusiyaya ən çox dəyər azalması avadanlıq və ehtiyat hissələri (36 faiz azalma) və yerüstü nəqliyyat vasitələrində (64 faiz azalma) olub. Bununla belə, dəniz məhsulları

ixracı 15 faiz artıb.

Rusiyadan Türkiyəyə ixracda azalma isə əsasən neft və neft məhsulları üzrə olub. Təkcə 2025-ci ilin may ayında Rusiya ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsi 23,2 faiz azalaraq 3,8 milyard dollar olub. O cümlədən, Türkiyədən Rusiyaya malların daşınması 29,3 faiz azalaraq 553,5 milyon dollar, Rusiyadan Türkiyəyə ixrac 14 faiz azalaraq 3,3 milyard dollar olub.

Maraqlıdır ki, sentyabrın əvvəlində Şanxay Əməkdaşlıq Təşkilatının zirvə toplantısında Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayib Ərdoğanla görüşən Rusiya Prezidenti Vladimir Putin bildirib ki, bu ilin ilk altı ayında Rusiya ilə Türkiyə arasında ticarət dövriyyəsi 3 faiz artıb: "Biz Türkiyəyə həm ikitərəfli münasibətlərdə, həm də beynəlxalq arenada etibarlı, zamanın sınağından çıxmış tərəfdaş kimi baxırıq. Biz ticarət-iqtisadi əməkdaşlığın dinamikasından razıyıq".

Putin bu açıqlamanı Ağ Ev administrasiyası - şəxsən Donald Tramp Al və NATO ölkələrinin Rusiyadan neft və neft məhsulları alışını davam etdirməsinə qarşı kəskin çıxışlarının başlanması fonunda verib. Belə görünür ki, Putin ABŞ-nin tələblərinin yarada biləcəyi problemləri önləməyə çalışıb.

Qeyd edək ki, Ankaranın atdığı addımlardan hiss olu-

nur ki, Türkiyə Rusiya neft-qazından tamamilə imtina halına ciddi şəkildə hazırlaşır. Bunun üçün iki istiqamətdə iş aparılır: digər mənbələrin neft təminatında payı artırılır; təbii qaz təminatı ilə bağlı Rusiyadan kənar çoxsaylı şirkətlərlə müqavilələr imzalanır. Türkiyənin ən böyük enerji şirkəti olan TUPRAS Braziliya, Qayana, Nigeriya, Qazaxıstan kimi ixracatçılarla əməkdaşlığı genişləndirir. Digər tərəfdən, Qərb şirkətlərinin iştirakı ilə İraq Kürdüstanından

Bundan əlavə, nazir BOTAŞ-ın Avstraliyanın "Woodside Energy" şirkəti ilə doqquz il müddətinə ildə 5,8 milyard kubmetr LNG tədarükü üçün ilkin müqavilə imzaladığını açıqlayıb. Təchizatlar ilk növbədə Meksika körfəzindəki ABŞ-nin Luiziana LNG terminalından olacaq. Xatırladaq ki, sentyabrın 22-də Bayraktar "Hartree" şirkəti ilə iki il müddətinə 600 milyon kubmetr LNG tədarükünə dair 10 sentyabr müqaviləsindən sonra əməkdaşlığın geniş-

ləndirilməsini, həmçinin Cheniere ilə əvvəllər imzalanmış 1,2 milyard kubmetrlik müqaviləni müzakirə edib.

Sentyabrın 2-də isə Türkiyə Britaniyanın "Shell" şirkəti ilə ildə 4 milyard kubmetr, sentyabrın 9-da isə "British Petroleum"la 4,8 milyard kubmetr LNG üçün üç illik müqavilə imzalayıb.

Bundan əvvəl Türkiyə "TotalEnergies" şirkəti ilə də irihəcmli maye qaz alış müqaviləsi imzalayıb. Əlcəzairlə olan müqavilənin müddətini uzadıb. Beləliklə, aydın görünür ki, Ankara Rusiya ətrafında çənbərin getdikcə daraldığını görür və bu ölkə ilə enerji əməkdaşlığının mümkün dayanması halı üçün hazırlıqları sürətləndirir.

Ümumiyyətlə, Ukraynadakı müharibənin başlamasından bəri Türkiyənin Rusiya ilə münasibətlərinə nəzər yetirsək, Ankaranın Al və ABŞ-nin qoyduğu sanksiyalara qarşı getdiyini görmək mümkün deyil. Türkiyə açıq elan olunmasa da, Al-nin Rusiya neftinə tətbiq etdiyi qiymət tavanına da əməl edib. Bu ilin fevral-martında Rusiya neftinin qiyməti tavadan yuxarı olanda TUPRAS onun alışlarını demək olar ki, dayandıraraq, apreldə aşağı düşəndə yenidən artıraraq iyuldan Al Rusiya neftinin qiymət tavanını 47.5 dollara endirdikdən sonra şirkətin ən böyük zavodunda profilaktik təmir işləri başlayıb və idxal minimuma düşüb...

Aydın məsələdir ki, Türkiyə ucuz Rusiya enerji məhsulları hesabına son 3 ildə irihəcmli gəlirlər əldə edib, lakin Qərb - ABŞ və Al qəti mövqe ortaya qoyarsa, Ankaranın bu əməkdaşlıqdan çəkilecəyi ehtimalı realığa daha yaxındır.

■ Dünya SAKIT
"Yeni Müsavat"

Aparıcı Rövsanə Ağasəfqızı ginekoloqları sosial media hesablarındakı paylaşımlarına görə tənqid edib. Axsam.az xəbər verir ki, bu barədə aparıcı Instagram hesabında yazıb. Ağasəfqızı qeyd edib: “Bəzi həkimlər lap ağ ediblər. Abır-həya qalsın, kimisə bu şəkildə göstərmək tərbiyəsizlikdir, sadəcə. Ayıbdır vallah. Nə edirsiniz-edin, daha bunu gözüümüzlə soxmayın. Ərin xəyanət etməyəcək nə deməkdir? Belə çıxır ki, bu prosedurlardan keçməyənlərin əri ucdantutma xəyanət edir? Abırınız olsun! Çörəyiniz çıxan orqanı belə urvatsız etməyin! Vallah kişilərdə qadına maraq qalmayacaq. Hər şey ortadadır. Bir tikə çörək yemişdik, ürəyimiz çıxdı ağzımıza. Kimin harasından nə axır nəyimizə lazımdır? Ginekoloqların çoxunun paylaşımlarından ifrazat qoxusu gəlir. Instagramı döndəriblər ginekoloji stola. İsmi bütün hallarını beldən aşağı işlədirlər. Nə qədər iyrənc...”

Yada salaq ki, daha əvvəl doğuş zamanı həkimin birinə ad günü keçirilmiş, bir başqa- sı əməliyyatın reklamı üçün görüntüləri yaymışdı.

Həkimlərin sosial şəbəkə “xəstəliyi”nin səbəbi nədir? Bu qədər ifrata getmək hansı sosial və hüquqi məsuliyyət doğurur? Pasiyentin özünün hansı hüququ var?

Cərrah-həkim, professor Adil Qeybullayev “Yeni Müsavat”ın mövzu ilə bağlı sualına belə cavab verib: “Bu məsələyə qısa cavab verəcəyəm. Bunun səbəbi tərbiyəsizlik, ictimai qınağın olmaması, korporativ maraqlar və qanunda olan boşluqlardır”.

Həkim ginekoloq Rəşad Sultan da mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”-a fikirlərini bölüşüb: “İndi abır-həya anlayışımı qalıb? Yalnız həkimlər deyil, kimdə abır-həya qalıb ki?! Sosial mediadan nəinki həkimlər, bütün təbəqələr, hətta prezidentlər belə istifadə edir. İndi həkimləri görəndə abır yada düşdü? Bu da ümumi abır-sızlığın bir parçasıdır. Mən bunu təqdir etmirəm, sadəcə, gülürəm. İş ağlamaqdan keçib, artıq gülürük. Abırlyı

pis baxırlar indi. İnsanları abır, etika yox, pul və güc maraqlandırır. Abırlyı həkimə yox, bahalı maşını olan həkimə gedirlər. Pasiyentlər öz- ləri bunu istəyir. Vaginoplastika üçün müraciət edən xəstə deyir ki, doktor, niyə bu əməliyyatlar yoxdur səhifənizdə? Deyirəm, mən xalqın ora-burasını necə paylaşım?! O xəstə gedir bunları paylaşan həkimin yanına. Abırlyı da məcbur olur abır-sızlaşmağa. Kütlə özünü istəyir. Axsam atın kor nalbəndi olar. Bunu tənqid edənlər özləri də hırıldaya-hırıldaya qadının ayaqları arasında durub doğuş paylaşan bambaşqı ginekoloqlara gedirlər”.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində pasiyentlərin razılığı olmadan tibbi prosedurların və görüntülərin sosial mediada paylaşılması hallarına rast gəlinir. Bəzi hallarda bu cür davranışlar həkimlərin cəzalandırılması ilə nəticələnib. Nümunələr göstərir ki, bu mövzu tək cəza deyil, eyni zamanda hüquqi müstəvidə də ciddi nəticələrə səbəb olur. Bir çox ölkədə bu kimi hallara qarşı hüquqi tədbirlər mövcuddur. Məsələn, ABŞ-də HIPAA qanunu çər-

Həkimlərin sosial şəbəkə

“xəstəliyi” - tənqidlərə reaksiya

Tanınmış aparıcı ginekoloqların reklam paylaşımlarını “yaş yuyub, quru sərdi” - iki rəy

Adil Qeybullayev

Rövsanə Ağasəfqızı

çivəsində pasiyentin sağlamlığına dair hər hansı şəxsi məlumatın onun razılığı olmadan yayılması qadağandır və bu, həkimin lisenziyasının itirilməsi ilə nəticələnə bilər. Böyük Britaniyada General Medical Council (GMC) tərəfindən müəyyən edilmiş etik prinsiplərə görə, həkimlərin pasiyent məxfiliyini qoruması vacib şərtdir. Almaniya, Fransa və Skandinaviya ölkələrində isə belə paylaşımlar yalnız yazılı razi-

liq əsasında həyata keçirilə bilər və həmin razılıq hüquqi sənədlərlə təsdiqlənməlidir. Azərbaycan qanunvericiliyi də bu məsələdə pasiyentin hüquqlarını tanıyır. “Əhalinin sağlamlığının qorunması haqqında” və “Şəxsi məlumatlar haqqında” qanunlara əsasən, tibbi prosedurlar zamanı əldə edilən məlumatların yayılması yalnız pasiyentin razılığı ilə mümkündür. Əks halda, bu, qanun pozuntusu hesab

olunur və Cinayət Məcəlləsi ilə nəzərdə tutulmuş qaydada məsuliyyət yaradır. Sosial şəbəkələrdə həkimlərin bu cür davranışlara meyl etməsinin əsas səbəbləri arasında izləyici sayını artırmaq, tibbi xidmətləri reklam etmək və bazarda fərqlənmək istəyi dayanır. Lakin bu kimi paylaşımlar, hətta məarifləndirici məqsəd daşısa belə, etik və hüquqi çərçivələr daxilində həyata keçirilməlidir.

Pasiyentin bədəninin və tibbi vəziyyətinin “şouya çevrilməsi” cəmiyyətdə tibbi peşəyə olan hörməti zədələyir, qadın bədəninin obyektləşdirilməsinə yol açır. Cəmiyyətin və peşə sahiblərinin bu kimi hallara qarşı həssas yanaşması, həm həkimlərin etik davranış sərhədlərinə riayət etməsi, həm də pasiyent hüquqlarının qorunması baxımından vacibdir.

□ **Afaq MİRƏYİQ**,
“Yeni Müsavat”

“Manato” və “Azpul” xalqı borca salır

“Manato”, “Azpul” və digər bank olmayan kredit təşkilatları (BOKT) qanunvericilikdən sui-istifadə edərək vətəndaşları əlavə olaraq borclandırır.

Milli.Az-a bununla bağlı yüzlərlə vətəndaş şikayəti daxil olub.

Ötən il Azərbaycan Mərkəzi Bankı “Bank olmayan kredit təşkilatlarında kredit risklərinin idarə edilməsi Qaydası”nı təsdiq etdi və həmin qərar ilin əvvəlindən tətbiq olunur.

Qərara əsasən, BOKT-ların verdiyi gündəlik kreditlərə dair aşağıdakı tələblər müəyyənləşdirilib:

- milli valyutada verilir;
- maksimum məbləği 500 manatdır;
- gündəlik faiz dərəcəsi maksimum 0,3 %-dir;
- qaytarılma müddəti maksimum 45 gündür;
- gecikdirilmiş ödənişlərlə bağlı tətbiq edildikdə, gecikdirilmə faizləri və ya dəbbə pulu əsas borc qalığı məbləğinə gündəlik tətbiq olunan faiz dərəcəsinin 2 misindən çox olmamalıdır;
- kredit üzrə edilməli olan bütün ödənişlərin ümumi məbləği əsas borcun 100 %-dən çox olmamalıdır;
- gecikdirmə faizləri və ya

dəbbə pulu tətbiq edildikdə, əsas borc üzrə faizlər 30 gündən artıq hesablanmamalıdır.

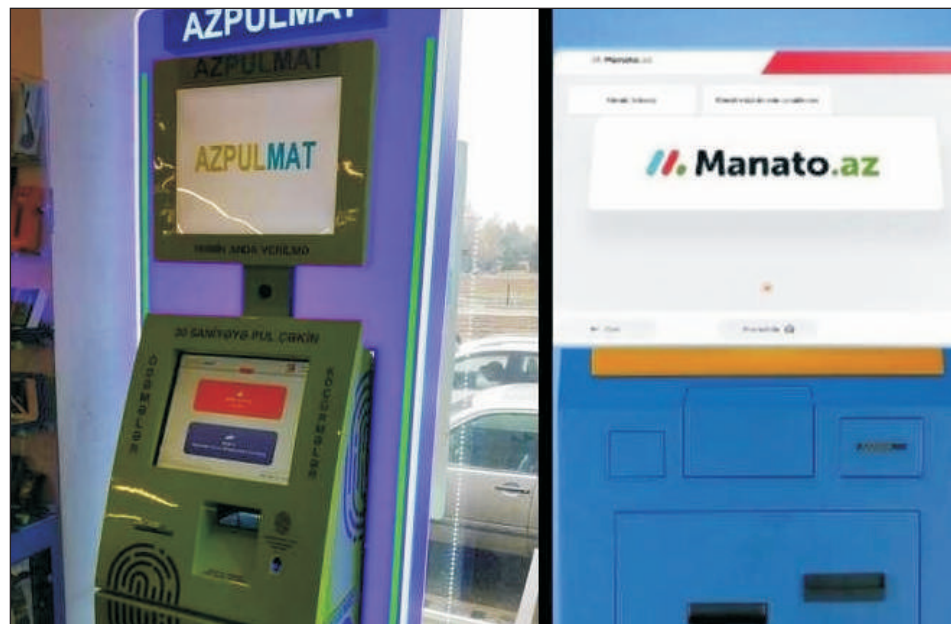
Bu qərarın təsdiqindən sonra vəziyyətin dəyişəcəyi güman olunsada, cari vəziyyət qismən dəyişdi, amma vətəndaş hələ də əlavə olaraq borclandırılır.

Aparığımız araşdırmalar və gələn şikayətlər əsasında məlum oldu ki, indi “Manato” və “AzPul” xidmət haqqı və komissiya haqqı adı altında vətəndaşın üzərinə əlavə borc yükləyirlər.

Belə ki, “AzPul” tərəfindən vətəndaşla bağlanan gündəlik kredit müqaviləsi üzrə xidmət haqqı adı altında 30% əlavə borc yaradılıb. 500 manat kredit götürən şəxs əlavə olaraq 150 manat xidmət haqqı ödəməlidir.

Oxşar hal “Manato” ilə bağlı da baş verir. Manato isə 200 manat kreditə görə 27 manat istifadə haqqı və 55 manat xidmət haqqı adı altında vətəndaşa əlavə borc yaratmış olur.

Mərkəzi Bankın tələbindən sonra sözügedən təşkilatlar əlavə gəlir əldə etmək üçün bu yola əl atıblar. Şikayətlərə əsasən hətta bəzi hallarda sözü gedən təşkilatlar gecikmiş faizlər hesablanan

zaman xidmət haqqına görə də gecikmiş faiz hesablayırlar.

Məsələ ilə bağlı Mərkəzi Bankdan Milli.Az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirildi ki, “Bank olmayan kredit təşkilatlarının fəaliyyətinin prudensial tənzimlənməsi Qaydası”nın 2.1.5-ci yarımbəndinə əsasən qeyd olunan tələblərlə yanaşı 2.1.5.6-cı yarımbənddə kredit üzrə edilməli olan bütün ödənişlərin ümumi məbləği əsas borcun 100%-dən çox olmaması müəyyən edilmişdir. Ümumilikdə, Risk Qaydala-

rında gündəlik kreditlə bağlı tələblərin əsas məqsədi bu kreditlər üzrə borc alanların izafi yüklənməsinin qarşısının alınmasıdır.

“Mərkəzi Bank BOKT-lər tərəfindən normativ hüquqi aktların tələblərinə əməl edilməsi prosesini daimi əsasda nəzarətdə saxlayır və hər hansı bir kənarlaşma müəyyən edildikdə, bununla əlaqədar qanunvericilik çərçivəsində zəruri addımlar atılır.

Mərkəzi Bank tərəfindən 2025-ci ilin may ayında açıqlanmış “Mikromaliyyə Modeli

üzrə Strateji Çərçivə” sənədinə əsasən mütəmadi olaraq BOKT-lərin inkişafı istiqamətində müəyyən edilən çağırış və prioritetlər əsasında sahəvi qanunvericiliyə dəyişikliklər qiymətləndirilir.

Vətəndaşlar hər hansı çətinliklə qarşılaşdıqları halda, +994 12 493 50 58 nömrəsinə zərərli zəng edə bilərlər.

Elan:

Hacıyeva Siyasət Musayevna ilə “Sapfir” MTK arasında 08.07.2015-ci il tarixində bağlanmış 119 sayılı alqı-satqı müqaviləsi itib. Müqaviləni tapan mükafatlandırılacaq. Həmin şəxsə xahiş olunur ki, 055 923-55-66 nömrəsi ilə əlaqə saxlasın.

rəsi və ya “966 qaynar xətti”, eyni zamanda yazılı qaydada Mərkəzi Bankın poçt ünvanına (AZ1000 və ya AZ1014) göndərməklə, rəsmi internet sahifəsində “onlayn müraciət” bölməsi vasitəsilə, həmçinin Mərkəzi Bankın Bakı şəhəri, Bülbül prospekti 27 ünvanında yerləşən inzibati binasında ərizə yazmaqla birbaşa müraciət edə bilərlər.

Nəzərinizə çatdırırıq ki, vətəndaşlar Mərkəzi Bankda yerində qəbul üçün Bakı şəhəri, Bülbül prospekti 27 ünvanında yerləşən inzibati binasına iş günləri hesab edilən bazar ertəsi - cümə axşamı günü saat 09:00-16:00-dək, cümə günü isə 09:00-13:00-dək (nəfəs fasiləsi 13:00-14:00) yaxınlaşa bilərlər.

Mərkəzi Bankın inzibati binasına gəlməzdən əvvəl Mərkəzi Bankın rəsmi internet sahifəsindəki “Elektron xidmətlər portalı” vasitəsilə və ya <https://randevu.e-cbar.az/home> <https://randevu.e-cbar.az/home> sahifəsinə keçid edərək qəbulda iştirak etmək istədiyiniz günü və vaxtı seçərək onlayn şəkildə növbə əldə edilə bilər.

“Rusiya Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi Valeri Gerasimovun taleyi prezident Vladimir Putinin ad günündən sonra həll olunacaq. Prezident ondan konkret hədiyyə gözləyir”.

Bu barədə “Kremlyovskaya Tabakerka” Telegram kanalında Kremldeki mənbələrə istinadla məlumat yayıb (Axar.az).

Mənbənin sözlərinə görə, işğalçı ordu Putinin doğum gününə qədər cəbhədə böyük uğur qazanarsa, Valeri Gerasimov Baş Qərargah rəisi olaraq qalacaq: “Bildiyimə görə, Gerasimov aydın signal aldı: oktyabrın 7-nə qədər cəbhədə çox ciddi bir şeyə nail olmaq lazımdır. Uğur qazansa, vəzifəsində qalacaq. Əks halda, düşünürəm ki, Andrey Mordviçev tezliklə Baş Qərargah rəisi vəzifəsinə keçəcək”.

Qeyd edək ki, az öncə Kreml başçısı Valeri Gerasimovu 70 illiyi münasibətilə “Şücaət” ordeni ilə təltif edib. Bu arada isə Ukrayna Prezidenti Volodimir Zelenski ABŞ ilə Ukraynaya silah, o cümlədən uzaq mənzilli raketlərin tədarükü ilə bağlı nəhəng müqavilə bağlamaq planlarını açıqlayıb. Bu barədə “Politiko” nəşri məlumat yayıb. Nəşrin məlumatına görə, razılaşmanın dəyəri 90 milyard dollar olacaq. Söhbət konkret hansı silahlardan gedir və bu silahlar müharibənin gedişinə necə təsir edə bilər? Müharibənin sonu görünürmü? Nəhayət, Putinin 7 oktyabr arzusu çin ola bilərmi? Kreml rəhbəri 73 yaşını hansı sürprizlə qarşılayacaq?

Politoloq Qabil Hüseynli “Yeni Müsavat”a deyib ki, Rusiya-Ukrayna mü-

haribəsində indi həlledici mərhələlərdən biri yaşanır: “Əslində müharibənin taleyini bir insanın ad günü ilə bağlamaq absurddur. Putin üçün simvolika və şəxsi imic çox vacibdir. Kremlin məntiqi hər zaman belə işləyib. Valeri Gerasimovun taleyinin Putinin yubileyi ilə bağlanması Rusiyanın hərbi-siyasi sisteminin böhran içində olduğunu göstərir. Əgər bir ölkənin Baş Qərargah rəisi yubiley “hədiyyəsi” kimi nəticə verməli olursa, deməli, ordunun bütün strateji planları iflasa uğrayıb”.

Politoloq deyib ki, Vladimir Putinin özü də anlayır ki, cəbhədə ciddi dəyişiklik olmadan onu ictimaiyyət qarşısında qələbə lideri kimi saxlamaq mümkün deyil: “Kadr dəyişikliyi müharibənin mahiyyətini dəyişmir. Rusiya ordusunda struktur problemlər, texniki gerilik və logistik böhran qalmaqdadır. Digər tərəfdən, Zelenskinin ABŞ ilə 90 milyard dollarlıq razılaşmadan danışması təsadüfi deyil. Burada söhbət uzaqmənzilli raketlərdən və strateji silah sistemlərindən gedir. Əgər bu müqavilə reallaşarsa, Ukrayna təkə müdafiə deyil, hücum imkanlarını da genişləndirəcək. Bu isə Rusiyanın vəziyyətini daha da ağırlaşdıracaq. Müharibənin sonu hələ ki, görünmür. Amma artıq tarazlıq Ukraynanın xeyrinə dəyişir. Qərb uzunmüddətli oyun oynayır. Rusiyanı iqtisadi, hərbi və

Ukraynada kritik həftə - oktyabrın 7-dək...

Rusiyanın “müharibə maşını” ağır böhran yaşayır

diplomatik cəhətdən tükəndirmək planı aydın görünür. Putinin 7 oktyabr arzusu isə böyük ehtimalla, gerçəkləşməyəcək. O, bəlkə də hansısa taktiki uğuru qələbə kimi təqdim edə bilər, amma strateji planda müharibəni uzudurmaqda davam edir”.

Hərbi ekspert Rövşen Məhərrəmov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Rusiyanın

“müharibə maşını” ağır böhran yaşayır: “Kreml Gerasimova açıq mesaj verib ki, 7 oktyabra qədər cəbhədə nəticə göstərməlisən. İndi əsas sual budur ki, ruslar bu nəticəni hansı imkanlarla göstərəcəklər? Ordunun texnikası köhnəlib, logistik dəstək zəifdir, şəxsi heyətin döyüş ruhu isə ən aşağı həddədir. Putinin bu gözləntisi əs-

linde onun nə qədər çıxılmaz vəziyyətdə olduğunu göstərir. Çünki strateji plan uğursuzluğa düşər olub. Ukrayna isə təkə müdafiə mövqeyində deyil, artıq hücum potensialını genişləndirir”.

Hərbi ekspert deyib ki, Volodimir Zelenskinin ABŞ ilə 90 milyard dollarlıq müqavilə haqda açıqlaması boş söz deyil: “Bu vəsait

hesabına Ukrayna ordusu uzaqmənzilli raketlər, hava hücumundan müdafiə sistemləri, zirehli texnika və artilleriya ilə gücləndiriləcək. Bu isə müharibənin dinamikasını tamamilə dəyişə bilər. Çünki Ukrayna əks-hücum əməliyyatlarında daha çevik və effektiv olacaq. Əgər yaxın həftələrdə ABŞ-dən yeni silah paketləri gəlsə, Rusiyanın Donbas və Zaporozhye istiqamətində dayanıqlı mövqeləri saxlamaq imkanları minimuma enəcək. Çətin Putinin 7 oktyabr arzusu reallaşsın. Bu tarix onun üçün psixoloji təzyiqə çevriləcək. Çünki nə Gerasimov, nə də onun yerinə təyin olunacaq namizəd kimi adı hallanan Mordviçev cəbhədə real nəticə göstərə biləcək gücdə deyil. Ordunun içində xaos var, komandanlıq zəifdir, taktiki səhvlər davam edir. 7 oktyabr Putinə şənlik yox, daha böyük başağrı gətirəcək”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, “Yeni Müsavat”**

SSRİ-yə “yas tutanların” qorxunc planı

Putinin “rus torpaqlarını birləşdirmək” ideyası gerçəkləşə bilərmi?

Rusiya Dövlət Dumasının sədri Vyacheslav Volodin Almaniyanın keçmiş kansleri Angela Merkeli sərtdən tənqid edib. Səbəb Merkelin SSRİ-nin süqutunu təqdir etməsi, bunu “həyatının ən xoşbəxt anı” sayması olub. Volodinə görə, bu cür şərhlər Qərbin Rusiyaya qarşı mənfi münasibətini nümayiş etdirir, Qərb siyasətçilərinin Rusiyanı zəif görmək, hətta yox olmaq istəyini əks etdirir.

“SSRİ-nin dağılmasından danışan prezidentimiz (Putin - red.) bunu 20-ci əsrin ən böyük fəlakəti adlandırır. Merkel isə deyir ki, bu, onun həyatının sevincidir”, - spiker gileyilib. Angela Merkel məgər haqlı deyil? “Qırmızı imperiyanın” süqutuna niyə hamı sevinməsin? Görəsən, niyə yalnız ruslar, Kreml hələ də SSRİ-yə “yas” tutur? Bu, Moskvanın bəd niyyətlərindən xəbər vermirmi?

“Alyans” Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Vladimir Putin SSRİ-nin dağılmasına bir neçə dəfə münasibətini ifadə edib və müxtəlif formalarda

onu faciə, fəlakət adlandırır: “Ancaq ən səmimi fikirləri Rusiya “Ən yeni tarix” filminə deyib. Bəyan edib ki, SSRİ-nin dağılması faciə və tarixi Rusiyanın parçalanması idi. Filmdə sonra deyilir ki, tarixi Rusiya dövləti ərazisinin 40 faizini itirdi, müəssisələrini itirdi, əhalisi azaldı və min il ərzində formalaşan hər şey əldən çıxdı.

Putin isə SSRİ-nin dağılmasını həm də öz faciəsi kimi qiymətləndirir, deyir ki,

SSRİ-nin yenidən dağıldığı vaxtlarda taksir sürücüsü kimi işləyib ailəsini dolandırmağa məcbur qalıb. Hərçənd ki, onun Sankt-Peterburq Sobçakın köməkçisi işləyərkən kifayət qədər maliyyə imkanları qazandığı hamıya məlumdur. Putin bu məsələyə dönə-dönə qayıdıb.

Təbii ki, bizim hamımızın xoşbəxtliyidir ki, SSRİ dəyişən imperiyanın çöküşünün şahidi olduq və müstəqil dövlətimizi qurduq. Eyni zamanda SSRİ-nin parçalanması dünyada da çox ciddi dəyişikliklərə gətirib çıxardı və müəyyən qədər Reyqanın “şər imperiyası” adlandırdığı dövlət öz gücünü itirdi. Bu səbəbdən SSRİ-nin süqutu keçmiş sovet respublikalarının hamısı üçün tarixlərinin ən böyük hadisəsidir və Rusiyadan başqa hamı bu faktı sevinclə xatırlayır. Rusiya hesab edir ki, SSRİ süqut etmədi, böyük Rusiya süqut etdi.

Təbii ki, bu, Moskvanın bəd niyyətlərindən xəbər verir. Bunu Vladimir Putin gizlətmir də. 9 iyun 2022-ci ildə gənc sahibkarlarla görüşəndə Putin açıq şəkildə dedi ki, Pyotr rus torpaqlarını toparladı və möhkəmləndirdi, indi həmin missiya bizim üzərimizə düşüb, rus torpaqlarını toplamaq və dövləti möhkəmləndirmək. Bundan açıq nə demək olar? Hətta bunu deməyə də dəvranış göstərir ki, Rusiya hakimiyyəti keçmiş imperiyanı hansısa formada bərpa etmək istəyir”.

Siyasi şərhçi hesab edir ki, bu, keçmiş Sovet Sosialist Respublikaları İttifaqı kimi baş verməyəcək: “Bu səbəbdən imperiyanın bərpa olunmasının müxtəlif ölkələrdə, o cümlədən bizdə də olan həvəskarları deyirlər SSRİ-nin bərpa olunması qeyri-mümkündür. Ancaq rus imperiyasını hansısa formada bərpa etmək, əraziləri geri qaytarmaq və Putinin sözləri ilə desək, rus torpaqlarını toparlamaq onların əsas arzusudur. Keçmiş SSRİ-də olan və bu gün müstəqil olan dövlətlərin vətəndaşları bunun qarşısını almaq üçün əlindən gələni etməlidir. Əslində Putinin to-

parlamaq istiqamətində atdığı ilk addım Ukrayna müharibəsi oldu. Ukrayna ərazisini nəzarətə götürdükdən sonra digərləri onun ardınca gəlməli idi. Ukraynanın müqaviməti bu planları müəyyən qədər pozdu. Ancaq bu müqavimət nə qədər davam eləyəcək sualı qarşıda dayanır. Ukraynanın Rusiya qarşısında dayana bilməsi üçün ona göstərilən yardımlar artırılmalıdır. 2023-2024-cü illərdə hər il Ukraynaya 80 milyard dollar yardım edilib.

Onun yarısı hərbi yardım olub. İndi ABŞ yardımı dayandırılıb və bu səbəbdən Avropa ən azı 80 milyard dollar hər il Ukraynaya yardım göstərməlidir ki, Ukrayna dayana bilsin. Ukraynanın irəli getməsi üçün isə yardımlar təxminən 100 milyard dollar səviyyəsinə qalxmalıdır. Avropa isə etiraf edir ki, bizim o gücümüz yoxdur. Bu şəraitdə Ukrayna nə qədər dayana biləcək, çox ağır bir sualdır. Real kömək təəssüf ki, göstərilir. Rusiya bundan sonra Ukrayna müharibəsində çox ciddi yaralar almasa, digər ölkələrin ərazisini işğal etmək həvəsi davam edəcək və artacaq”.

□ **Əlibar SEYİDAĞA, “Yeni Müsavat”**

Abbasov, yoxsa Prosinecki: milli üçün dilemma

Yığmamıza yerli, ya əcnəbi mütəxəssisin
gətirilməsi ilə bağlı fərqli rəylər

Futbol üzrə Azərbaycan milli komandasının baş məşqçisi postuna kimin təyin olunacağı bu günlərdə məlum olacaq. Ayxan Abbasovun ölkənin əsas komandasının "sükanı arxasında" qalib-qalmayacağı bu həftə müəyyənləşəcək. Hazırda assosiasiya ilə 44 yaşlı mütəxəssis arasında danışıqlar davam edir.

Məlumatla görə, Abbasovla razılıq əldə olunmayacağı təqdirdə baş məşqçi postu əcnəbi mütəxəssisə tapşiriləcək. Artıq bu yöndə ilkin danışıqlar olub və razılıq əldə edilib. Rəsmilər ehtiyat variant kimi vaxtilə yığmanı çalışdırmış Robert Prosinecki ilə təmas qurublar və xorvatiyalı mütəxəssis yenidən Azərbaycanda işləməyə istəyənə (Bizim.media).

56 yaşlı xorvat 2014-cü ilin dekabrından 2017-ci ilin noyabrına qədər Azərbaycan yığmasının baş məşqçisi olub.

Bəs futbol mütəxəssisləri nə düşünür? Kimi daha şanslı və millimiz üçün uğurlu çalışdırıcı hesab edir? Prosinecki necə bir məşqçi olub və onun 3 illik fəaliyyəti hansı uğurlarla yadda qalıb?

Futbola yaxından maraqlanan tanınmış siyasətçilərindən olan, **Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa** "Yeni Müsavat"a dedi ki, hazırda bütün hallarda Ayxan Abbasovun baş məşqçiliyə gətirilməsi lazımdır: "Açıq, xarici məşqçinin hansı məqsədlə gətirildiyi dolayısı ilə məlumdur. Burada futbolumuzun inkişafının düşünülməsindən söhbət getdiyini düşünürəm. Burada deyim kimi, hansısa başqa məqsədlər ola bilər. İndiyə

qədər xarici məşqçilərlə bağlı verilən qərarların hamımız şəhidi olmuşuq. Baş məşqçiliyi yerliyə verin, ən azından özünü doğrultmaq üçün fədakarlıq edəcək. Futbolçuların da dilini bilir. Ayxan Abbasov olmasın başqa yerli məşqçi olsun. Məsələn, Arif Əsədov. Bunlardan əlavə lap başqa bir yerli məşqçi olsun, bu işi güvənib birinə həvalə etmək lazımdır. Ən azından bu mərhələni geridə qoymaq lazımdır. Yeni bir məşqçinin gəlib nələrisə dəyişəcəyi sadəlvöhlük olardı".

İdman yazarı Natiq Muxtarlının sözlərinə görə, ictimai rəy tələb edir ki, millinin baş məşqçisi yerli olmalıdır: "Kimin olmasının isə heç bir əhəmiyyəti yoxdur. Çünki bu yığmadan nəticə gözləməyə dəyməz. Azərbaycanda millini uğura apara biləcək futbolçu potensialı yoxdur. Onu yetişdirmək lazımdır. Ona görə də ictimai rəy tələb edir ki, millidə yerli məşqçi olsun, əcnəbilərə veriləcək milyonlar isə uşaq futbolunda infrastrukturun qurulmasına yönəldilsin, uşaq futbolundakı korrupsiya, rüşvətxorluq aradan qaldırılsın. Ancaq deyəsən, AFFA milli ətrafında manipulyasiya etmək niyyətindədir. Prosinecki variantının gündəmə gətirilməsi də buna hesablanıb.

AFFA rəhbərliyi ictimai rəyi yoxlayır. Prosinecki Azərbaycan yığmasında işləyib və nəticə verə bilmədiyi üçün onunla müqavilə uzadılmayıb. Daha sonra bir sıra yığmalarda çalışdı və nəticə verə bilmədi. İndi "yığmada işləyəndə daha çox xal toplamışdı" bəhanəsi ilə onu geri qaytarmaq istəyirlər. Bu da onu göstərir ki, Azərbaycan futbolundakı korrupsiya elə AFFA-dan qaynaqlanır. Qurum rəhbərliyi reallığı qəbul etmir, əcnəbi sevdasından əl çəkmir. Bütün bunların arxasında nə dayanır? Məqsədləri nədir? İctimaiyyət AFFA-nın idarəetmə metoduna mat qalıb".

Onun fikrincə, AFFA Azərbaycan futbolunun inkişafında maraqlı olsaydı, çoxdan yerli məşqçi ilə 4-5 illik müqavilə bağlayar və bölgələrdə kiçik uşaq futbol məktəblərinin açılışına start verərdi: "Amma qurum rəhbərliyi SOCAR-ın binasından çıxmır, millinin ətrafında manipulyasiya toru yaradırlar. Prosinecki Azərbaycan futboluna heç nə verməyəcək, bu birmənalıdır. Amma Azərbaycana 4-5 nəfərlə gələcək və buradan milyonlar aparacaqlar. İşsiz-gücsüz qalıb, indi gələn istənilən təklifə açıqdır. Avropa ölkələrində Prosineckiye illik 250 min avrodan artıq heç kim müqavilə təklif etməz. Hətta hazırda bunu da edən yoxdur. Amma AFFA ona illik 2 milyon avro məvacib verəcək, buna əmin olun. Köməkçiləri də illik 1 milyon avro alacaq. Ən azı 5

köməkçi ilə gələcəyi şəksizdir. Deməli, onların illik xərcləri ən azı 7 milyon avro - 14 milyon manat olacaq. İki illik müqavilə bağlansa, ölkədən 30 milyon manat çıxarılacaq. 30 milyon manata Azərbaycanın 300 kənd və qəsəbəsində kiçik futbol məktəbləri qurmaq olar. AFFA Prosinecki məsələsini gündəmə gətiribse, plan bellidir: böyük

"Qarabağ" - "Kopenhagen" oyununda türk hakim

UEFA Çempionlar Liqasının Liqa mərhələsinin 2-ci turunda keçiriləcək "Qarabağ" - "Kopenhagen" (Danimarka) oyununun hakim təyinatları açıqlanıb.

QOL.az UEFA-nın saytına istinadən xəbər verir ki, qarşılaşma Niderlanddan olan hakimlər briqadasına tapşırılıb.

Matçın baş hakimi türk əsilli Serdar Gözübüyük olacaq. Ona yan xətdə Ervin Zeynstra ilə Patrik İnya kömək edəcək. Dördüncü hakim funksiyasını isə Yannik Van Der Laan yerinə yetirəcək.

VAR-da Rob Dyeperin AVAR-da Yerun Manshot əyləşəcəklər.

Qeyd edək ki, oktyabrın 1-də Tofiq Bəhramov adına Respublika stadionunda keçiriləcək "Qarabağ" - "Kopenhagen" oyunu saat 20:45-də başlayacaq.

"Bu qədər hörmətsizlik heç yerdə görməmişəm" - Dambrauskas

"Sabah"ın baş məşqçisi Valdas Dambrauskas Misli Premyer Liqasının 6-cı turunda "Sumqayıt"la 1:1 hesablı heç-heçə etdikləri oyunu şərh edib. QOL.az xəbər verir ki, o, matçdan sonra keçirilən mətbuat konfransında deyib:

"Bu oyun barəsində nə deyə bilərəm? Bu görüşlə bağlı yalnız bir adam haqda danışa bilərik. Bu gün meydançada bir adamın şousu var idi. Diqqətlə baxmınsınız, oyundan sonra mü sahibbələrimdə heç vaxt hakimlər haqda danışmamışam. Peşəkar karyerəmdə 400-dən çox oyunum var. Balkan ölkələrində, Yunanıstanda işləmişəm. Yunanıstanda kiçik klublar yuxarı pillələrdə yerləşən TOP komandalarla mübarizə apardığı zaman 3-4 saat hakimlik haqda danışa bilərsiniz. Kiprdə məşqçilik etmişəm, amma bu qədər hörmətsizlik heç yerdə görməmişəm. Bunu şərh və izah etmək çox çətinidir.

Əgər liqanızın inkişaf etməsini istəyirsinizsə... Bu liqada investisiya qoyan, əlindən gələn hər şeyi edən rəhbərliklər var, onlar bunları gördükdən sonra deyirlər ki, nəyə görə yatırım edim? Bu gün hakimin məqsədi, niyyəti nə idi, deyə bilmərəm. Amma bu gün bir adam var idi və hər şeyi bəlad etdi".

O, "Sabah"ın vurduğu və VAR-in ləğv etdiyi 2-ci qol barədə isə bunları deyib: "VAR nəyə lazımdır? Ləğv edilmiş 2-ci qolumuzda oyunumuz topa oynayıb. Rəqibin hücumçusu isə futbolçumuza təmas edir. Orada cərimə zərbəsindən söhbət gedə bilməz. Əgər hakimlər belə səhvlər edəcəklərsə, artıq hakimliyi buraxmaq lazımdır. Belə etmək olmaz. Ancaq qarşıdakı həftəyə işləyəcəklər. Onlar yenə də maaşlarını alacaqlar".

rayna ilə oyunda gördük. Cəmi 24 saat ərzində Ayxan Abbasov komandanın motivasiyasını düzəldərək Ukrayna kimi rəqiblə heç-heçə nəticə qazanmağımıza şərait yaratdı. Ayxan Abbasov çox yaxşı mütəxəssisdir, bacarıqlı menecerdir. Onun çalışdığı bütün komandalar əvvəlkindən daha yaxşı səviyyəyə yüksəlib. Hazırda Azərbaycan milli komandası böhrandadır və bu böhrandan çıxmaq üçün ən ideal namizəd məhz Ayxan Abbasovdur. O bacarıqlıdır, istəklidir, əzmlidir. AFFA bu şansını verməyə məcburdur, başqa yolu yoxdur. Çünki milli komandaya dünyanın ən güc-

lü xarici məşqçilərini gətirsə də, heç bir nəticə əldə olunmayacaq. Buna qədərki təcrübəmiz bunu deməyə əsas verir. Odur ki, ən azı qarşıdakı beş il ərzində yerli məşqçilərə etimad göstərilməlidir. Ayxan Abbasovdan sonra, ümid edirik ki, işlər uğurlu gedəcək, Rəşad Sadıqov və digər yerli mütəxəssislər də milli komandanı irəli aparacaqlar. 3-5 ildən sonra duruma görə xarici məşqçi məsələsi düşünülə bilər. Amma hazırkı məqam üçün Ayxan Abbasovun gətirilməsini ən ideal variant hesab edərik".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

K.Məstəliyevə görə, indiki halda futbolçuların dilini azərbaycanlı məşqçi daha yaxşı bilər: "Biz bunu Uk-

MUSAVAT

Son səhifə

N 175 (8785) 30 sentyabr 2025

S
e
n
t
y
a
b
r

Bu şəxslər üçün siqaret çəkmək faydalı ola bilər

Siqaret çəkmək, iltihabi bağırsaq xəstəliklərindən (İBX) əziyyət çəkən pasiyentlərdə bağırsaq immunitetinə əhəmiyyətli təsir göstərir, mikrobiotanın tərkibini və maddələr mübadiləsi proseslərini dəyişir. Bu təsirlər izah edir ki, siqaret çəkmək niyə xorali kolit (XK) xəstələrinə nisbətən fayda göstərə bilər, amma eyni zamanda Kron xəstəliyi (KX) olan pasiyentlər üçün zərərli olur.

Yapon tədqiqatçıları 2025-ci ildə İBX olan insanlarda siqaret çəkmənin selikli qışa mikrobiotasına və necis metabolitlərinə təsirini araşdıran işin nəticələrini dərc ediblər. Tədqiqatda XK və KX xəstələri, həmçinin müqayisə üçün sağlam könüllülər iştirak ediblər. Alimlər tüpürçək, necis və yoğun bağırsaq selikli qışasının mikrobiotasını analiz edib, eyni zamanda necis metabolitlərini qiymətləndiriblər. Siqaretlə əlaqəli bakteriyaların immun cavaba və iltihab təsirini yoxlamaq üçün mikropsuz siçanlar və XK, KX-nin eksperimental modellərindən istifadə olunub. Nəticələr göstərib ki, siqaret çəkən XK xəstələrinin necis nümunələrində qısa zəncirli yağ turşularının və aromatik birləşmələrin səviyyəsi siqareti tərgidənələrə nisbətən yüksək olub. Selikli qışanın mikrobiotası da dəyişib: ağiz boşluğuna xas bakteriyaların sayı yoğun bağırsaqda artıb. Onlardan biri olan Streptococcus miltis ilə mikropsuz siçanların kolonizasiyası interferon-? istehsal edən T-hüceyrələrinin çoxalmasını stimullaşdırıb. Bu proses XK modelində iltihabı azaldıb, lakin KX modelində əksinə, onu gücləndirib. Beləliklə, tədqiqat təsdiqləyib ki, siqaret çəkmək selikli qışa mikrobiotasının dəyişməsi yolu ilə bağırsaq immunitetinə təsir göstərir.

Britaniyada 90 animatronik dinozavrın olduğu park satılır

Böyük Britaniyanın Tenbi şəhərindəki dinozavrlar tematik parkı 4 milyon funt sterlinqə satışı çıxarılıb. Parkda 36 attraksion, kafe, suvenir mağazası, meşə cıdırı və 90 animatronik dinozavr var. Park 1994-cü ildə tikilib və ilk dəfə satışı çıxarılıb. Parkın hazırkı sahibləri təqaüdə çıx-

maq qərarına gəliblər və hazırda gəlirli biznesləri üçün yeni bir menecer axtarırlar. Qeyd olunub ki, 2025-ci ilin mart ayında park 1 055 099 funt sterlinq gəlir əldə edib. Dəyərli əmlak "Christie & Co" hərracında 3 999 950 funt sterlinqə satılıb. Hazırda park normal rejimdə işləyir və sahibləri parkın mülkiyyətçisi dəyişənə qədər onu idarə etməyi və yeni ziyarətçilər qəbul etməyi planlaşdırırlar. Biletin qiyməti böyüklər üçün 17,95 funt sterlinq, 3-15 yaş arası uşaqlar üçün isə 16,50 funt sterlinqdır.

11 rusiyalı lotereyada eyni vaxtda qazanaraq milyonçu oldu

Rusiyada 11 vətəndaş "Meçtallion" lotereyasının 158-ci tirajında hər biri iki milyon rubl (təqribən 50 min manat - red.) qazanıb. Oxu.Az bu barədə "RIA Novosti" agentliyinə istinadən xəbər verir. Bildirilir ki, tirajda qazancın ümumi məbləği 232 milyon rubl (təqribən 5 milyon manat - red.) ötür. Cəmi qazanc gətirən biletlərin sayı bir milyondan çox olub.

5500 metr yüksəklikdə selfi çəkmək istədi, faciə ilə üzləşdi

Çində alpinist Nama dağına qalxarkən təxminən 5500 metr hündürlükdə dostları ilə selfi çəkməyə çalışıb, lakin sürüşərək yıxılıb. Bu barədə Mk.ru məlumat yayıb. Nəşrin məlumatına görə, kişinin 31 yaşı olub. Təcrübəsiz alpinist selfi çəkdirmək üçün qrupdan ayrılırsa da, müvazinetini itirib. Buzlu yamaddan aşağı sürüşən şəxs hələ də tapılmayıb.

Soyuqdəymə və grip zamanı qadağan olunan qidalar açıqlandı

İmmun hüceyrələrinin 80%-ə qədər mikrobiotanın təsiri altında bağırsaqda əmələ gəlir. Buna görə sağlam bir həzm sistemi bədənin virus və bakteriyalara qarşı ümumi müdafiəsi üçün çox vacibdir. Bu rusiyalı gastroenteroloq Yekaterina Kaşux izah edib. Onun sözlərinə görə, soyuqdəymə və grip zamanı bağırsaq sağlamlığını qorumaq xüsusilə böyük əhəmiyyət kəsb edir. Odur ki, trans yağlar, süni olavələr və konservantlardan ibarət qidaları məhdudlaşdırmaq lazımdır. Bu cür qidalar həzm sistemində mane olur, selikli qışaları qıscaldırır, qida maddələrinin sorulmasını pozur ki, bu da xəstəlik zamanı xüsusilə təhlükəlidir.

Bunları bilirsinizmi?

- * 1 kq kökəlmək üçün bədəniniz 20 km yeni damar əmələ gətirir.
- * Dünya da ən uzun hakimiyyətdə qalmış sülalə Osmanlı sülaləsidir. (623 il)
- * Qarışqa yuvalarının girişi hər zaman şimala tərəf olur.
- * Vaxtının çoxunu musiqi dinləyərək keçirən insanlar daha çox depressiv insanlar olur.
- * Shakespeare 23 aprelə doğulmuş və 23 aprelə vəfat etmişdir.
- * Norveçin şimalında hər yay 14 həftə gecə-gündüz günəşli keçir.
- * Timsahlar dillərini çölə çıxara bilmirlər.
- * Fransızlar ən nəzakətli xalq sayılır. Bir yazıçı bunu sübut etmək üçün yazır: "Bu yaxınlarda Parisin köhnə bir qəbiristanlığında üzərində yazılar olan bir başdaşı tapdım. Orada yazılmışdır: "Mənim istirahət yerimə yaxınlaşanda ayağa qalxıb sizi salamlamadığım üçün üzr istəyirəm".
- * Ağcaqanadların 47 ədəd dişi olur.
- * Almaniyaadakı zooparkların birində "Dünyanın ən təhlükəli heyvanı" zalı var. İçəri daxil olduqda qarşınıza nəhəng bir güzgü çıxır.
- * Burnunuzla baş barmağınız eyni boydadır.
- * Dişləriniz doğumunuzdan 6 ay əvvəl meydana gəlməyə başlayır.
- * Bədəninizin 30 dəqiqədə itirdiyi istiliklə iki litr suyu qaynada bilərsiniz.
- * Hər bir ayağınızda təxminən bir trilyon bakteriya var.
- * Ortalama bir yuxu 2-3 saniyə davam edir.

Çində "iPhone 17" yığanlar qul kimi işlədilir

Çinin Çjençjou şəhərində "iPhone 17" smartfonlarının istehsal olunduğu "Foxconn" zavodunda işçilər ağır əmək şəraiti ilə üzləşirlər. Oxu.Az xəbər verir ki, bu barədə "China Labour Watch" qeyri-kommersiya təşkilatının "Financial Times" jurnalında dərc olunan hesabatında deyilir.

Bildirilir ki, işçilər cüzi məbləğdə maaş almaq üçün iş vaxtından artıq işləməli və tez-tez istirahət günləri olmadan çalışmalı olurlar. Məzuniyyətlərin olmaması zavodda işi qul əməyinə çevirir. Fabrikdə işçilərin 50%-dən çoxu, təxminən 200 min nəfər "mövsümi işçi" statusunda işə götürülüb. Bu, Çin qanunvericiliyinin müəyyən etdiyi 10% limiti əhəmiyyətli dərəcədə aşır. İşçilər həftədə 60 saat işləyirlər. Bəziləri isə istirahət günlərindən imtina edir və onların iş həftəsi 75 saata qədər uzana bilər. Eyni zamanda əsas maaş ayda cəmi 2100-2400 yuan (təxminən 570 manat - red.) təşkil edir. Maaşların gecikməsi də adi hala çevrilib.

Tatarıstanda "hobbit kəndi" salınacaq

Kazandan (Tatarıstan, Rusiya) 36 kilometr aralıda - Aldermış kəndi yaxınlığında məşhur "Üzüklərin hökmdarı" silsiləsindən ilhamlanan "hobbit kəndi" salınacaq. Bu barədə "Tatar Inform" məlumat yayıb. Məlumatla görə, yeni kənd Tenqre ekokompleksinin bir hissəsi olacaq.

Təpələrdə tikilmiş evlərə əlavə olaraq, ziyarətçilər ailə kotteclərində və ya mənzillərdə qala biləcəklər. Kompleksin ümumi sahəsi 40 hektardan çoxdur. Bura restoranlar, kafelər, uşaq meydançaları, sauna və qızdırılan açıq hovuzu olan spa sahəsi daxildir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.